

Voorwoord.

Ik vond het een hele uitdaging om deze scriptie te schrijven. Er waren ups en downs. Op sommige momenten had ik geen idee welke richting ik op wilde en hoe ik verder moest gaan. Op dit soort momenten werd ik goed geholpen door Gert-Jan van Dijk, mijn scriptiebegeleider. Door verschillende gesprekken met hem gevoerd te hebben, ben ik uiteindelijk gekomen tot dit resultaat. Ik wil hem hiervoor ook zeer bedanken. Daarnaast wil ik ook Mieke Klaver bedanken voor haar tips en suggesties om mijn scriptie beter en completer te maken. Allebei hartelijk bedankt!

Simone Heerikhuisen
CMV 4

Dans mee met CMV!
Juni 2004

Inhoudsopgave.

Inleiding.	Blz. 1,2
Hoofdstuk 1. De publieksgroep van 16 tot 25 jaar	
1.1 De ontwikkeling van jongeren: puberteit en adolescentie	Blz. 3
1.1.1 Opleiding	Blz. 4
1.1.2 Arbeid	Blz. 4
1.1.3 Vrijtijdsbesteding	Blz. 4-6
1.2 Eigen visie op jongeren	Blz. 6
Hoofdstuk 2. Jeugdculturen	
2.1 Het begrip jeugdcultuur	Blz. 7,8
2.1.1 De psychologische benadering van jeugdcultuur	Blz. 9,10
2.1.2 De sociologische benadering van jeugdcultuur	Blz. 10,11
2.1 Conclusie	Blz. 11
Hoofdstuk 3. De dance scene	
3.1 Eigen visie op de dance scene	Blz. 12,13
3.2 Verzamelnaam voor sounds, lifestyle and more	Blz. 14-16
3.2.1 Verschillende dance-stijlen	Blz. 16,17
3.2.2 De doelgroep van dance	Blz. 18
3.2.3 De relatief snelle groei en ontwikkeling van dance	Blz. 19-22
Hoofdstuk 4. Cultuurparticipatie onder jongeren	
4.1 Kunst- en cultuureducatie	Blz. 23,24
4.2 Het begrip cultuurparticipatie	Blz. 24,25
4.3 De verhouding tussen 'hoge' en 'lage' cultuur	Blz. 26-28
4.4 De rol van de cmv'er	Blz. 28-30
Hoofdstuk 5. Beantwoording van de vraagstelling	
5.1 Programma A: Dance in het vak CKV	Blz. 31,32
5.1.1 Beleidsargumenten	Blz. 33-34
5.1.2 Uitgangspunten en doelen	Blz. 34
5.1.3 Het programma	Blz. 35-38
5.1.4 Samenwerking tussen scholen en organisaties	Blz. 39
5.2 Programma B: dance in kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie	Blz. 39
5.2.1 Beleidsargumenten	Blz. 40,41
5.2.2 Uitgangspunten en doelen	Blz. 41,42
5.2.3 Het programma	Blz. 42,43
5.2.4 Samenwerking tussen kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie met scholen	Blz. 43,44
Hoofdstuk 6. Conclusies	Blz. 45,46
Bijlagen.	

Inleiding.

Voor mijn afstudeerjaar heb ik gekozen voor de CMV specialisatie kunst & cultuur. Dit heeft mij altijd al zeer aangesproken en daarom wilde ik mij daar verder in specialiseren. Ik vond het moeilijk om een onderwerp voor mijn scriptie te vinden binnen dit domein. Tijdens mijn derdejaars stage bij de Kunstbende Zuid-Holland kwam ik wel tot de conclusie dat ik het werken met jongeren zeer leuk vind. Aangezien ik mij interesseer voor kunst en cultuur, wilde ik deze twee met elkaar combineren. Maar toen kwam de vraag, hoe?

Tijdens de specialisatielessen merkte ik dat commerciële evenementen, zoals dance evenementen, regelmatig negatief beoordeeld worden. Meerdere studenten zetten hun vraagtekens bij dit soort evenementen als het gaat om cultuur. Niet alleen tijdens deze lessen kwam dit naar voren, maar ook in het maatschappelijk leven. Zowel in de media als door verschillende mensen uit mijn omgeving worden bijvoorbeeld dance evenementen als plat beschouwd en niet als een vorm van cultuur, terwijl het naar mijn mening behoort tot een van de populairste jeugdculturen van deze tijd. Het heeft een heel eigen stijl, waarin jongeren kunnen experimenteren en een eigen identiteit kunnen ontwikkelen. Zodra jongeren deelnemen aan de dance scene, op wat voor manier dan ook, is er naar mijn mening sprake van cultuurparticipatie. Ik vind het daarom ook raar dat er tot nu toe weinig door cmv'ers wordt gedaan op dit gebied.

Veel mensen willen kunst en cultuur nog steeds zien vanuit een centraal punt, vooral recensenten en kunstenaars etc. Ik kom dit voornamelijk tegen bij mensen die regelmatig deelnemen aan 'hoge' cultuur. Te denken valt aan o.a musea, theater en concertzalen. Ik ben het niet met deze mensen eens, omdat men kunst en cultuur niet meer vanuit een centraal punt moet zien. Men moet proberen om geen onderscheid te maken tussen "hoge" en "lage" cultuur, maar het als één te zien. Waarom zouden festivals, zoals Lowlands en Werchter, wel als cultuur beschouwd mogen worden en dance evenementen niet? Er komen steeds meer feesten, waarin de muziek, het dansen, het samen zijn en de sfeer centraal staan. Ook al worden kaartjes steeds duurder, men blijft bereid om dat ervoor te betalen. Dat moet toch iets betekenen?

Ik wil met deze scriptie mensen overtuigen dat populaire cultuur, zoals de dance scene, als volwaardig beschouwd moet worden. En dat deze populaire jeugdcultuur een belangrijke bijdrage levert aan de cultuurparticipatie onder jongeren, waar cmv'ers een belangrijke rol in kunnen spelen.

Dit brengt mij ook tot de vraagstelling van mijn scriptie: *"Hoe kan een cmv'er de cultuurparticipatie onder jongeren vergroten, door de dance scene als onderdeel van een jeugdcultuur te zien?"*

Na deze inleiding zal ik in het eerste hoofdstuk van deze scriptie een nadere omschrijving geven van de doelgroep, oftewel jongeren in de leeftijd van 16 tot 25 jaar. Om deze jongeren gaat het tenslotte. Om te kunnen bepalen of de dance scene een jeugdcultuur is, is het noodzakelijk om eerst helder te krijgen wat een jeugdcultuur precies is. Er zal naast een psychologische ook een sociale benadering van jeugdcultuur besproken worden, in hoofdstuk twee.

In hoofdstuk drie wordt er kennis gemaakt met de dance scene als jeugdcultuur.

In hoofdstuk vier wordt het begrip kunst- en cultuureducatie en cultuurparticipatie besproken, de rol van de cmv'er daarin en de verhouding tussen "hoge" en "lage" cultuur. In dit hoofdstuk wordt gekeken hoe de dance scene past binnen die kunst- en cultuureducatie en cultuurparticipatie.

In hoofdstuk vijf zal ik trachten om mijn vraagstelling te beantwoorden aan de hand van de vorige hoofdstukken en in hoofdstuk zes zal ik tot slot een aantal conclusies geven.

1. De publieksgroep van 16 tot 25 jaar.

In dit hoofdstuk zal ik een nadere omschrijving geven van jongeren in de leeftijd van 16 tot 25 jaar. Mijn scriptie gaat ten slotte over deze doelgroep. Ik zal hun ontwikkeling in de adolescentieperiode bespreken, welke opleiding ze gemiddeld volgen, hoe ze hun geld verdienen en wat ze doen met hun vrije tijd. Tot slot zal ik mijn eigen visie geven op deze doelgroep.

1.1 De ontwikkeling van de jongeren: puberteit en adolescentie.

Het begrip adolescentie heeft zowel psychologische als sociologische aspecten. In psychologische zin staat adolescentie voor de periode waarin de jonge man of vrouw een aantal ontwikkelingstaken tot een goed einde brengen. Het is een levensfase die op de eerste plaats gekenmerkt wordt door reflectie op het eigen bestaan. In tegenstelling tot kinderen denken adolescenten jongeren na over zichzelf. Zij proberen een beeld te krijgen van wie ze zijn. Zij proberen voor ogen te krijgen wat hun plaats is in deze maatschappij, hun verhouding tot anderen en hun toekomst. Op de tweede plaats veranderen de relaties met anderen. Adolescenten experimenteren met verliefdheid en liefde. Voor een lange tijd spelen intensieve vriendschappen een belangrijke rol. Daarnaast doet een groot gedeelte van de jongeren in de adolescentie periode de eerste seksuele ervaring op. Tot slot is de adolescentie de tijd waarin jongeren in verstandelijk, moreel en politiek opzicht volwassen worden. Zij zijn in staat tot abstracter denken en zijn verantwoordelijk voor hun eigen daden. Ook beginnen zij hun eigen mening te vormen met betrekking tot de politiek in ons land en krijgen zij vanaf hun achttiende jaar de gelegenheid om hun stem uit te brengen. Al deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat jongeren een eigen identiteit ontwikkelen.

In sociologische zin staat de adolescentie voor een periode waarin jongeren een aantal cruciale veranderingen door maken: van school naar werk, van thuis wonen naar zelfstandig wonen. Jeugdculturen spelen daarbij een belangrijke rol. Het helpt jongeren om aan de eisen en verwachtingen van de volwassen maatschappij te voldoen.

Het is moeilijk de adolescentie periode precies in leeftijd in te delen, omdat psychologische ontwikkelingen van persoon tot persoon verschillen. Om toch tot een indeling te komen gaan we uit van de periode tussen het twaalfde en het twintigste of eenentwintigste levensjaar. De adolescentie heeft betrekking op het geheel van de ontwikkeling tot volwassene.

Het begrip puberteit staat voor de lichamelijke ontwikkeling die jongeren door maken, waarbij het lichaam groeit naar zijn volwassen vorm. Dit gebeurt ongeveer tussen het twaalfde en zeventiende jaar.

De adolescentie wordt meestal aangeduid als een moeilijke periode, waarin jongeren opstandig, impulsief en onberekenbaar zijn. Oftewel een periode van *storm and stress*. Ik zal hier nader op in gaan in hoofdstuk 2.

1.1.1 Opleiding.

Jongeren brengen een groot gedeelte van hun tijd door met het volgen van onderwijs om 'later' een baan te krijgen en een eigen inkomen te verdienen.

Om deze kans te vergroten volgen jongeren steeds langer en ook steeds hogere vormen van onderwijs. Het eindniveau waarop jongeren het onderwijs verlaten is de afgelopen jaren gestegen en dit zal voorlopig nog niet afgelopen zijn. De verlengde

onderwijsdeelname en de uitgestelde intrede op de arbeidsmarkt heeft geleid tot een verlenging van de jeugdfase. Steeds meer jongeren zijn minstens tot hun achttiende jaar 'scholier of student'.

Onderwijs wordt niet alleen gezien als een voorbereiding op de arbeidsmarkt, maar is ook een plek waar jongeren leeftijdsgenoten ontmoeten en hun eigen leven vorm kunnen geven.

1.1.2 Arbeid.

In de vorige paragraaf had ik het over het feit dat jongeren langer doorgaan met het volgen van onderwijs. Dit heeft als gevolg dat de intrede op de arbeidsmarkt langer uitblijft, voor zover het om een fulltime baan gaat. Veel jongeren hebben namelijk naast hun onderwijs al een kleine deeltijdbaai. Schooljeugd in het voortgezet onderwijs hebben ooit wel eens vakantiewerk verricht of een ander baantje gehad. Veel jongeren gaan al op jonge leeftijd het huis uit. Ze willen zich losmaken van hun ouders en een eigen leven leiden. Studenten die op kamers wonen, kunnen niet rondkomen van alleen hun studiefinanciering. Het is voornamelijk voor deze jongeren noodzakelijk om een bijbaantje te hebben om iedere maand rond te kunnen komen.

Jongeren verwachten een leuke baan die naar hun zin is. Zodra dit niet meer het geval is, zijn jongeren eerder geneigd om ontslag te nemen en een andere baan te zoeken dan volwassenen. Zij hebben een grotere drang naar vrijheid en avontuur. Dat heeft waarschijnlijk te maken met de levensfase waar ze op dat moment in verkeren. De behoefte aan vrijheid en experimenteren, ook op het gebied van arbeid, speelt een zeer belangrijke rol.

1.1.3 Vrijtijdsbesteding.

Vrije tijd is de tijd die overblijft na deelname aan het onderwijs, arbeid, huishoudelijke bezigheden en onderhoud aan het lichaam. In de vrije tijd ontplooiën jongeren voor het eerst activiteiten buiten het gezin en de school om. Zij ontpoppen zich als zelfstandige consumenten, die zelf kunnen bepalen wat zij willen en wat niet.

Verhoudingsgewijs beschikken jongeren over weinig vrije tijd, mede door het onderwijs. Dit vergt van hen veel tijd en daardoor hecht men veel waarde aan de overgebleven vrije tijd. Zij willen zelf beslissen wat daarmee gebeurt. Ik zal op verschillende vormen van vrijetijdsbesteding nader ingaan die interessant zijn voor deze scriptie.

Muziek.

Zo speelt muziek een belangrijk onderdeel in het leven van jongeren. Allereerst gaat het om het plezier in dans en muziek. Het is een van de middelen waarmee jongeren uiting geven aan hun identiteit. Muziek is dan ook een sterk bindende factor.

Muziek was voorheen van groot persoonlijk en cultureel belang, maar tegenwoordig heeft muziek ook een andere functie gekregen. Het is altijd aanwezig als achtergrondmuziek, in winkelcentra, thuis, op het werk etc. Jongeren 'luisteren' hun muziek terwijl ze iets anders aan het doen zijn, zolang het maar niet vervelend is (Bogt, ter, T.F.M. *Jongeren op de drempel van de jaren negentig*). Zo zijn er liefhebbers van specifieke genres zoals, heavy metal, dance, hiphop etc. De één iets populairder dan de ander. Dance is bijvoorbeeld zeer populair onder de jongeren en

een nog steeds groeiende jeugdcultuur. In hoofdstuk drie zal ik hier verder op in gaan.

Uitgaansgelegenheden.

In de bezoekfrequentie aan disco, cafés en feesten is er nauwelijks verschil naar het sociaal milieu van de jongeren. Deze vorm van uitgaan is voor iedereen hetzelfde. Jongeren zeggen naar discotheken en feesten te gaan, omdat zij het gezellig vinden om hun vrienden en vriendinnen te treffen, samen te dansen en naar de muziek te luisteren. Het is een plek om gezien te worden. Jongeren willen een bepaalde stijl uitdragen, waarbij uiterlijke vertoon en vaardigheden een belangrijke rol spelen (Bogt, ter, T.F.M. *Jongeren op de drempel van de jaren negentig*).

Culturele voorzieningen.

Het bezoek aan culturele voorzieningen is daarentegen nauwer verbonden met het sociaal milieu. Jongeren uit een mavo of hoger opleidingsniveau bezoeken drie tot vier maal zo vaak een dergelijke voorziening als hun leeftijdsgenoten uit het lbo-milieu. Dat wil niet zeggen dat jongeren uit dat milieu tot de zeer regelmatige bezoekers van culturele voorzieningen behoren. Het gaat om enkele malen per jaar (Bogt, ter, T.F.M. *Jongeren op de drempel van de jaren negentig*). Tot op de dag van vandaag voelen vooral laag opgeleiden zich weinig aangesproken door de meeste vormen van beeldende kunst en theater. Eén van de verklaringen hiervoor is dat cultuurparticipatie in sterke mate afhangt van het gezin waarin kinderen opgroeien en dat statusverschillen daarmee van ouders op kinderen worden overgedragen. Voor alle vormen van 'hoge' cultuur is de belangstelling van meisjes groter dan die van jongens (zie persbericht SCP op volgende bladzijde). Ook naarmate jongeren ouder worden, raken zij meer geïnteresseerd in de 'hogere' kunsten. Het kunnen genieten van complexe kunstvormen moet blijkbaar geleerd worden. Onder 'hoge' cultuur worden de traditionele podiumkunsten verstaan zoals, musea, theater, literatuur etc. Onder 'lage' cultuur wordt de populaire cultuur verstaan, zoals popconcerten, dance, popmuziek, soaps etc.

Laatst sprak ik een oudere man tijdens de voorronde van de Kunstbende. Hij sprak over het feit dat er vaak negatief gedacht wordt over jongeren. Namelijk dat zij oppervlakkig zijn en hun vrije tijd op een verkeerde manier invullen. Hij was het daar absoluut niet mee eens. Volgens hem zijn er een hoop talentvolle jongeren die juist veel aan cultuur deelnemen. Ook al is dit niet altijd van hoge kwaliteit.

Ik vond dit een mooie uitspraak en was het helemaal met hem eens. Waarom zouden jongeren altijd aan 'hoge' cultuur deel moeten nemen om hun vrije tijd op een zinvolle manier in te vullen? Populaire cultuur speelt daar een net zo belangrijke rol in en moet niet als minder gezien worden dan 'hoge' cultuur. Deze verhouding tussen 'hoge' en 'lage' cultuur zal ik nader toelichten in hoofdstuk 4.

Uit; internet www.scp.nl: persbericht over rapportage jeugd 2002

De belangstelling van de jeugd voor cultuur met een grote C is duidelijk geringer dan die van volwassenen. Het museum wordt nog het meest bezocht (38% van de 6-18-jarigen in 1999). Meisjes zijn vaker cultureel actief dan jongens. Hetzelfde geldt voor kinderen van ouders met een hogere opleiding. Jeugdculturele activiteiten, zoals uitgaan naar een popconcert of

bioscoop, genieten een grotere interesse. Ging 4% van de 6-18-jarigen naar een klassiek concert, 21% ging naar een popconcert of een musical. Ging 12% naar het toneel en 3% naar een balletvoorstelling, 75% ging naar de bioscoop.

1.2 Eigen visie op jongeren.

Op het moment dat je met jongeren wilt gaan werken, vind ik dat je als cmv'er goed moet weten wat er bij je doelgroep leeft. Jongeren hebben mij altijd al zeer aangesproken, aangezien ik zelf nog steeds tot deze doelgroep behoor met mijn 21 jaar. Ik vind dat er nog steeds te negatief over de jongeren van deze tijd wordt gedacht, terwijl zij zich de laatste jaren op verschillende terreinen verder hebben ontwikkeld. Zo zijn ze zelfstandiger, zelfbewuster en opleidingsgerichter geworden. Jongeren kunnen al op jonge leeftijd op eigen benen staan en weten goed wat zij in de toekomst willen. Natuurlijk zijn er ook jongeren die hier moeite mee hebben en moeilijk keuzes kunnen maken, maar als cmv'er kun je daar op in spelen. Jeugdculturen kunnen daarin een belangrijke rol spelen. Jongeren hebben het gevoel dat ze ergens bij horen en niet alleen zijn. Zij kunnen bijvoorbeeld hun muziek en gezamenlijke gedragingen gebruiken hoe om te gaan met hun problemen. Dit kan ook werken als een uitlaatklep, door samen naar een feest te gaan. Ik zal hier nader op terug komen in hoofdstuk 2.

Ik vind het belangrijk dat er aandacht wordt besteed aan de verschillende jeugdculturen die te vinden zijn in onze samenleving, aangezien deze een belangrijke rol spelen in het leven van de jongeren.

2. Jeugdculturen.

Jeugdculturen spelen een belangrijke rol in de adolescentieperiode van jongeren, maar waarom precies? In dit hoofdstuk zal ik een omschrijving geven van het begrip jeugdcultuur en wat hun functie is. Daarnaast zal ik zowel een psychologische als een sociale benadering van jeugdcultuur bespreken en welke ik van toepassing vind voor deze scriptie.

2.1 Het begrip jeugdcultuur.

Het begrip cultuur kent vele verschillende definities. In *Jong, jongerencultuur en stijl in Nederland 1950-2000* verstaat men onder cultuur een geheel van waarden, normen, opvattingen, overtuigingen, rituelen, gedragsvoorschriften, symbolen en tekens dat wordt gedeeld door alle leden van een samenleving of groep, waardoor zij zich onderscheiden van andere samenlevingen of groepen. Terwijl men het in, *Werken aan openheid en samenhang, een nadere verkenning van culturele en maatschappelijke vorming*, het heeft over cultuur als een complex geheel bestaande uit kennis, geloof, kunst, moraal, recht, gewoonte en alle andere vaardigheden verworven door de mens als lid van een samenleving. Ik zal verder in deze scriptie cultuur benaderen volgens de eerste definitie.

De houding van de samenleving tegenover de jeugd is altijd al tweeslachtig geweest. Aan de ene kant is er sprake van afkeer en aan de andere kant van bewondering.

“Janssen (1994) citeert Marcel Pagnol (1960), die in zijn memoires de adolescentieperiode *le temps de secrets* noemt. De jongeren voelen zich vaak onbegrepen, maar eigenlijk willen ze ook niet begrepen worden. Ze blijven voor de volwassenen, minstens gedeeltelijk, een raadsel, zoals de ouderen dat voor hen zijn” (Malschaert, H., Traas, M. *Werkboek jeugdcultuur*).

In de loop van de laatste decennia heeft de belangstelling voor jeugdcultuur zich in toenemende mate ontwikkeld. Verscheidende wetenschappers ontwikkelden hun eigen benadering van jeugdcultuur, wat uiteindelijk leidde tot uiteenlopende beelden van het verschijnsel jeugdcultuur. Mede daardoor is er geen omschrijving van het begrip jeugdcultuur te vinden in een woordenboek. Traas omschrijft het uiteindelijk als volgt: “De wijze waarop jongeren (in de leeftijd van 12 tot ongeveer 23 jaar) gemeenschappelijk vormgeven aan hun specifieke gedrag en ideeën, met name in de vrije tijd”

(Malschaert, H., Traas, M. *Werkboek jeugdcultuur*). Er is geen sprake van één jeugdcultuur, maar van vele verschillende zoals bijvoorbeeld de dance-cultuur, de hiphop en de punk. Men spreekt dan ook wel van jeugdsubculturen. Ze zijn continue in beweging, sommige verdwijnen en er komen weer andere bij.

Er is echter wel een groot verschil omtrent de ‘mainstream’ jongerencultuur van de grote massa en de extremere jongerenculturen van kleinere groepen jongeren. De mainstream jongerenculturen zijn commercieel en consumptiegericht. Bedrijven en organisaties bieden producten en diensten aan die aansluiten op hun doelgroep om

een zo groot mogelijke winst te behalen. Daarnaast voelen deze jongeren zich niet tot alle leden van 'hun' cultuur aangetrokken. Zij voelen meer een band met hun directe vrienden.

Een goed voorbeeld daarvan is de dance scene, aangezien deze jeugdcultuur aansluit bij de bovengenoemde punten over de mainstream jongerenculturen. De leden van de kleinschaliger jongerenculturen daarentegen ontwikkelen hun eigen stijl met de daarbij behorende producten en diensten. Zij voelen zich wel nauw verbonden met elkaar en daardoor is er sprake van een sterk saamhorigheidsgevoel. Zij zijn trots op hun cultuur en dragen dat ook uit (Leeuw, de, K.P.C., Schadee, N. *Jong, jongerencultuur en stijl in Nederland 1950-2000*)

Jeugdculturen zijn ontstaan in het begin van de twintigste eeuw. Rond 1900 stond de wereld op zijn kop door de snelle maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de industrialisering, modernisering en verstedelijking. Jongeren probeerden antwoorden te vinden op zingevingsvragen, die samenhangen met deze maatschappelijke ontwikkelingen. Maatschappelijke instituties probeerden via verschillende organisaties de jongeren te beheersen en te beïnvloeden. Naast de activiteiten van deze verzuilde organisaties, probeerde de jeugd ook zelf, op een actieve en creatieve manier, hun vrije tijd vorm te geven.

Marcel Spierts spreekt in, *Werken aan openheid en samenhang*, over de groeiende bezorgdheid van de maatschappij over de ongeorganiseerde vrijetijdsbesteding van de jeugd. Dat leidde onder meer tot onderzoek naar de maatschappelijke verwildering van de jeugd. Men kwam tot een aantal initiatieven om de jeugd te beschermen tegen het commerciële aanbod. Pedagogen zagen dat commerciële aanbod als een vorm van verderf. Voor een lange tijd hebben zij zich daartegen verzet. Mede door de modernisering konden ze dit niet volhouden. De jeugd had meer geld om te besteden, verliet de verzuilde organisaties en nam veel deel aan het commerciële vrijetijdsaanbod. Tegenwoordig is er nog steeds sprake van razendsnelle veranderingen in de maatschappij, die een hoop onzekerheden met zich mee brengen. Vooral voor de jeugd. Zij moeten wederom antwoorden vinden op zingevingsvragen die van belang zijn in deze huidige maatschappij.

2.1.1 De psychologische benadering van jeugdcultuur.

Het beeld dat men over jongeren heeft is in de meeste gevallen opstandig, impulsief, onberekenbaar en hun stemmingen wisselen voortdurend. In de adolescentie spreekt men over een periode van 'storm and stress', zoals ik in hoofdstuk 1.1 al kort heb aangegeven. Hoewel dit niet geheel op waarheid is gebaseerd, klopt het op een aantal punten wel. In het boek van W. Meeuw, *Adolescentie, Een psychosociale benadering*, wordt gesproken over de recapitulatietheorie van Hall. Hij gaat er van uit dat de individuele ontwikkeling een herhaling is van de ontwikkeling van de menselijke soort. Hall typeert de adolescentie als een periode van onrust, hartstocht, verzet tegen de autoriteit en fysieke en sociale verandering: een periode van 'storm and stress'. Kenmerkend voor de visie van Hall is dat jongeren hieraan niet kunnen ontsnappen, aangezien de jongeren in hun individuele ontwikkeling nu eenmaal de fasen van de menselijke soort moeten doorlopen, van dierlijk primitief gedrag, gewelddadigheid, barbarij tot rijpheid.

E. Spranger heeft het over drie processen tijdens de adolescentie:

- Jongeren ontdekken zichzelf, zij gaan meer nadenken over zichzelf en vormen een beeld van zichzelf.
- Jongeren vormen een levensplan. Zij vormen zich eigen idealen en een houding ten opzichte van waarden in de maatschappij.
- Parallel hieraan groeien jongeren in de verschillende levensgebieden: het economisch, politieke en religieuze systeem.

Deze drie processen zorgen voor een ontwikkeling van een labiel persoon en een stabiele persoonlijkheid met een bewuste houding tegenover de maatschappij.

Ook Erikson kan zich vinden in het verschijnsel 'storm and stress'. De adolescentie is volgens hem een periode van identiteitsverwarring. Jongeren zijn onzeker over zichzelf en weten niet goed wat zij met zichzelf aan moeten. Jongeren hebben relatief weinig verplichtingen en veel vrijheid. Het is een levensfase waarin jongeren de gelegenheid krijgen om te experimenteren. Zij kunnen experimenteren met kleding, uitgaan, relaties en ze hebben de ruimte om na te denken wat zij in de toekomst willen.

In 1942 gebruikt Parsons voor het eerst de term: jeugdcultuur. Ouders en jongeren begonnen uit elkaar te groeien. Zij zagen hun ouders en volwassenen niet meer serieus als opvoeder, aangezien hun ouders achterbleven bij de maatschappelijke ontwikkelingen. In een jeugdcultuur vinden jongeren solidariteit en sociale steun bij leeftijdsgenoten en leert men zich een eigen identiteit te ontwikkelen.

De jeugdcultuur is dus van grote betekenis voor elk individu. In de adolescentie periode maakt de individu zich min of meer los van het ouderlijk huis. Een ieder ontwikkelt een eigen sociaal leven met vrienden en vriendinnen. Men wordt steeds onafhankelijker van de ouders, mede door ontwikkelingen in de samenleving zoals het omgaan met computers en internet. Jongeren zijn op dat gebied vaak veel meer op de hoogte dan hun ouders en kunnen via deze weg ook veel informatie verschaffen. De normen en waarden die zij uit huis hebben mee gekregen, blijven wel een belangrijke rol spelen in hun leven.

Zoals ik in de vorige paragraaf al heb omschreven speelt er een grote onzekerheid bij de jeugd. Mede door de snelle maatschappelijke ontwikkelingen, voortschrijdende individualisering en doordat zij zich losmaken van het ouderlijk huis. De veiligheid en de zekerheid zijn weggefallen en die moet men nu zelf gaan verschaffen. Daarnaast moeten zij een eigen identiteit gaan ontwikkelen. Jongeren moeten zelf bepalen wat zij willen in hun leven en daarvoor de juiste keuzes maken. Natuurlijk kunnen ze terugvallen op hun ouders, maar het is juist de bedoeling dat

ze zelf kunnen bepalen wat ze willen en welke beslissingen ze daarvoor moeten nemen. Jongeren staan dus voor een grote opgave.

Hun leeftijdsgenoten spelen daarbij een belangrijke rol. Maar tussen die leeftijdsgenoten zitten een hoop verschillen. De ene hoort bij de jeugdcultuur dance en de andere weer bij de punk. Elke jeugdcultuur heeft zo zijn eigen gedragsnormen en symbolen. Al deze culturen helpen de jeugd bij het vinden en vormen van een eigen identiteit en het verkennen van de eigen grenzen en die van de samenleving. Mede daardoor wordt er juist veel geëxperimenteerd door jongeren, wat niet altijd tot problemen hoeft te leiden. Jongeren moeten de gelegenheid krijgen om hun eigen grenzen af te tasten en die mogelijkheid krijgen ze in hun jeugdcultuur waar ze toe behoren. Daarnaast geeft de jeugdcultuur de jongeren de gelegenheid om te leren omgaan met problemen. Veel jongeren hebben te kampen met eenzaamheidsgevoelens en een negatief zelfbeeld. Zij hebben het gevoel dat zij, mede door de media, aan een bepaald beeld moeten voldoen. Bijvoorbeeld de muziek, songteksten en gezamenlijke gedragingen, allemaal vormen van jeugdcultuur, kunnen de jongeren helpen hoe hiermee om te gaan.

2.1.2 De sociologische benadering van jeugdcultuur.

In de maatschappij zijn voortdurend veranderingen aan de gang. Iedereen in deze samenleving heeft daar mee te maken. Zoals ik in hoofdstuk 1.1 heb omschreven maken jongeren in de adolescentie periode een aantal cruciale veranderingen door. Van school naar werk, van thuis wonen naar zelfstandig wonen etc. Je komt er niet onderuit, maar iedereen gaat er op zijn manier mee om. Jongeren ervaren de veranderingen anders. Zij staan er meer voor open dan ouderen. Maar ook dat is niet voor alle jongeren hetzelfde. Karl Mannheim ontwikkelde zijn generatietheorie, waarbij hij een onderscheid maakt tussen generatiesamenhang en generatie-eenheid. Generatiesamenhang ontstaat doordat jongeren in dezelfde periode geboren zijn. Te denken valt aan de tijd van de 'babyboomers'. Generatie-eenheid wil zeggen dat een groep jongeren binnen deze generatiesamenhang dezelfde gebeurtenissen meemaken en dezelfde problemen op moeten lossen. Het verwijst naar een bepaalde subcultuur, etnische groep of sociale klasse binnen een nationale cultuur. Als er zeer geleidelijk maatschappelijke veranderingen zich voordoen in de samenleving, dan worden deze ongemerkt overgenomen. Op het moment dat deze veranderingen een veel grotere impact hebben, dan ontstaat er een generatieconflict. Dit wil zeggen dat de leeftijdsgroep adolescenten deze veranderingen veel sneller oppakken dan de volwassenen. En dat deze laatste groep achterblijft in hun traditionele cultuur.

Karl Mannheim geeft als voorbeeld het verschijnsel de Wandervögel, een groep jongeren in de periode 1890 en 1914, die zich afkeerde van de geciviliseerde samenleving en de natuur introk en zich alternatief kleepte en gedroeg.

Een ander, vrij recent voorbeeld zijn de gabbers, die met name in de jaren '90 sterk in opkomst waren. Zij werden gezien als asociaal, gewelddadig, racistisch, kaal etc. Terwijl dit niet voor alle gabbers geldt.

Op het moment dat jongeren gedrag vertonen dat niet overeenkomt met de waarden en normen van de samenleving, dan wordt dat gezien als asociaal en negatief. Terwijl zij hiermee soms duidelijk willen maken dat zij het niet met alle waarden en normen in de samenleving eens zijn, of het niet eens zijn met wat er in de samenleving gebeurt. Het kunnen vaak ook politieke statements zijn die jongeren ten gehore willen brengen. Jongeren die bijvoorbeeld deelnemen aan de dance-cultuur en regelmatig naar feesten gaan, worden vaak gezien als jongeren die onder invloed zijn van drugs en alcohol en daarin voornamelijk te ver gaan. Terwijl dit in de praktijk maar een klein percentage is. Daarnaast krijgen sommige jeugdculturen

vaak een negatieve publiciteit in de media als het gaat om criminaliteit en gewelddadigheid. In het verleden zijn er conflicten geweest tussen uiteenlopende jeugdculturen. In de media werd dit uitgebreid besproken dat bij droeg aan het imago criminaliteit en gewelddadigheid. Naar mijn mening is dat ook een negatief punt als het gaat om jeugdculturen. Op het moment dat je bij een bepaalde jeugdcultuur hoort, ben je ook gelijk 'veroordeelt' tot alle negatieve aspecten die daaraan gerelateerd worden (Meeus, W. *Adolescentie, een psychologische benadering*).

2.2 Conclusie.

Voor deze scriptie zijn beide benaderingen van jeugdcultuur van belang. Als we kijken naar de sociale benadering, zijn er in de maatschappij voortdurend veranderingen aan de gang. Iedereen gaat daar op zijn eigen manier mee om en probeert daar op in te spelen. Jongeren proberen, door middel van deel te nemen aan de dance scene, met deze veranderingen om te gaan. Meestal wordt hier aan deel genomen om even los te komen van die dagelijkse beslommingen en gewoon te genieten.

Daarnaast wordt er vaak negatief over de dance scene gedacht. Het is naar mijn mening juist een jeugdcultuur die een belangrijke rol speelt bij vele jongeren. In de psychologische benadering van jeugdcultuur heb ik het over het feit dat jeugdculturen de jeugd helpen bij het vinden en vormen van een eigen identiteit en het verkennen van de eigen grenzen en die van de samenleving. Mede daardoor wordt er juist veel geëxperimenteerd door jongeren, wat niet altijd tot problemen hoeft te leiden. Jongeren moeten de gelegenheid krijgen om hun eigen grenzen af te tasten en die mogelijkheid krijgen ze in de dance scene.

Het experimenteren hoeft ook niet altijd te maken te hebben met het gebruik van drugs, maar kan ook juist betrekking hebben op kleding, uitgaan en relaties. De dance scene heeft daarvoor een heel eigen lifestyle die daarop van toepassing is. Zo heeft het genieten van en dansen op dance muziek een veel grotere impact als dit gebeurt met duizenden anderen. Tussen de vele feestgangers ontstaat dan een relatief grote mate van saamhorigheid en het gevoel gezamenlijk onderdeel te zijn van iets unieks.

Daarnaast speelt uiterlijk, stijl en mode een belangrijke rol en daar wordt dus ook veel aandacht aan geschonken. Ik zal hier nader op ingaan in hoofdstuk 3.

3. De dance-scene.

In dit hoofdstuk is het van belang dat men kennis maakt met de dance scene. Wat is mijn eigen visie op de dance scene, wat is het precies voor jeugdcultuur, hoe heeft het zich de afgelopen jaren ontwikkeld, welke mensen interesseren zich in dance en waarom eigenlijk? Al deze aspecten komen in dit hoofdstuk aan de orde. Om uiteindelijk een antwoord te kunnen geven op mijn vraagstelling, is het belangrijk om dit allemaal te weten. Alleen dan kan ik als cmv'er bedenken hoe de dance scene bij kan dragen aan het vergroten van de cultuurparticipatie onder jongeren.

3.1 Eigen visie op de dance-scene.

De laatste keer dat ik een dance-evenement heb bezocht was in juli 2003. Ik ben toen met vrienden naar de 'Love-Parade' geweest in Berlijn en naar 'Sensation White' in de Amsterdam Arena. Voor mij persoonlijk was dat altijd een hele happening. Het regelen van kaartjes of verblijf, het zoeken naar de juiste kleding, het gezamenlijk voorbereiden op het evenement door er onophoudelijk over te praten etc. Naar mijn mening zijn dit soort evenementen een uitlaatklep voor jongeren om zich even niet bezig te houden met school, studie en/of werk. Het bezoeken van dance-evenementen zijn voor mij een vorm van ontspanning. Ik hoef me een aantal uren niet druk te maken over de dagelijkse beslommeringen, maar ik kan gezellig feesten met een paar vrienden. Toen we bijvoorbeeld aankwamen bij Sensation White, waren we bang dat we de start van DJ Tiesto zouden missen. Tot ons groot genoegen waren we precies op tijd om dit toch mee te maken. Je merkt dat de impact van bekende DJ's gigantisch groot is. Want op het moment dat de bekendste DJ van Nederland opkomt, gaat iedereen volkomen uit zijn dak. Iedereen begint te dansen en te juichen en dat geeft mij een gevoel van blijdschap. Vooral op het moment dat je op het hoogste punt staat in de Amsterdam Arena en op die mensenmassa kijkt van zo'n 20.000 man, geheel in het wit gekleed. Het geeft een kick om met zoveel mensen te feesten. Het is een totaal ander effect op het moment dat dit met 200 man gebeurt. Dan heeft het namelijk niet zo'n impact.

Ik zie mensen die alleen maar glimlachen, genieten van de muziek en zich houden aan de dresscode. Persoonlijk vind ik het invoeren van een dress-code een soort meerwaarde hebben van een dance-evenement. Ik ben ook naar 'Tiesto in Concert' geweest in het Gelredome en daar was iedereen in zelf gekozen kleding. Dit geeft toch minder een saamhorigheidsgevoel, dan wanneer je bijvoorbeeld allemaal in het wit gekleed bent.

Er wordt nog regelmatig in de samenleving gesproken dat dance-evenementen ook in het teken staan van stimulerende middelen. Natuurlijk zijn er mensen die drugs gebruiken en alcohol drinken, maar voor mij verpest dat niet de sfeer. Ik zie wel eens mensen die onder invloed zijn van drugs, maar daar heb ik verder geen last van. Zij zijn rustig en genieten in zichzelf van de muziek. Mensen die daarentegen te veel gedronken hebben, kunnen wel vervelend zijn. Dat soort mensen kunnen agressief worden of je lastig vallen. Gelukkig heb ik dat niet veel meegemaakt. Wat betreft de sfeer, kan ik concluderen dat die over het algemeen prima is. Je gaat niet alleen met jouw groep naar bijvoorbeeld Sensation White, maar met meer dan 20.000 andere mensen. Zo gebeurt het regelmatig dat je een aantal bekenden tegenkomt of dat mensen jou aanspreken die je nog nooit gezien hebt.

Voor mij is het dus ook een sociale aangelegenheid. Je ontmoet andere mensen en maakt met hen plezier en geniet van de muziek, entourage etc.

Wat betreft de entourage spelen VJ's ook een belangrijke rol. Achter de DJ's zijn regelmatig snelle en kleurrijke beelden te zien die aansluiten op het ritme van de muziek. Daarnaast zijn er ook regelmatig lasershows te bewonderen, dat echt een

impact maakt als het over al die mensen schijnt. Een aantal weken geleden heeft Innercity weer plaatsgevonden en stond ditmaal in het teken van Brazilië. Ik ben zelf niet aanwezig geweest, maar hoorde dat de hele entourage in het teken stond van Brazilië en iedereen gekleed was in het rood en groen (kleuren van dat land). Je merkt dat dit soort thema's gigantisch goed aanslaan bij het publiek en wederom een saamhorigheidsgevoel geeft.

Natuurlijk zijn er ook een aantal verschillen tussen alle dance-evenementen die worden aangeboden door allerlei organisaties. Dit heeft voornamelijk te maken met de verschillende muziekstijlen die onder dance vallen: techno, trance, hardstyle, hardcore, house, clubtrance, lounge etc. Er zijn verschillende soorten evenementen die zich richten op bijvoorbeeld één muziekstijl, zoals 'Sensation White' of die zich richten op meerdere muziekstijlen zoals de 'Love Parade'. Uiteindelijk blijven het stijlen die allemaal overwegend dansbaar en elektronisch zijn met verschillende beats.

3.2 Verzamelnaam voor sounds, lifestyle and more.

In jongerensubculturen is de stijl van zeer groot belang. Dit drukt de waarden, normen en opvattingen uit, oftewel de eigen identiteit. De stijl bestaat uit drie elementen:

- Image: de uiterlijke verschijning bestaande uit kleding, haardracht, make-up, sieraden en andere accessoires.
- Houding: de gezichtsuitdrukking, manier van lopen en pose.
- Taalvariant oftewel slang: eigen woorden en typische manier van uitspraak.

Jongeren besteden veel tijd, geld en aandacht aan het optimaliseren van de juiste stijl. Zoals ik in hoofdstuk 1.1.3 heb omschreven wordt het heel belangrijk geacht om aan de juiste stijl te voldoen, want anders hoor je er niet bij. De jongeren die tot de 'harde kern' behoren kunnen het zich permitteren om met de stijl te experimenteren, de meelopers niet. Om aan de juiste stijl te voldoen moet je als jongeren de juiste producten en goederen kopen. Door deze consumptieve bestedingen kunnen jongeren een status verwerven binnen de eigen groep en een eigen identiteit vestigen.

Het begrip 'levensstijl' omvat meer dan alleen de stijl. Het gaat daarbij ook om de vrijetijdsbesteding, de houding ten aanzien van school en werk, opvattingen die men heeft over mens en samenleving en hoe men hun eigen leven vorm willen geven (Leeuw, de, K.P.C., Schadee, N. *Jong, jongerencultuur en stijl in Nederland 1950-2000*).

Dance omvat allereerst de bekende overwegend dansbare, elektronische muziek waarmee poppodia en evenementen tienduizenden bezoekers weten te trekken. De DJ is tijdens dat soort feesten en evenementen de entertainer en zeer populair bij het publiek. Ze mixen platen van zichzelf, van andere DJ's en producenten aan elkaar. Dance is een verzamelnaam voor een aantal soorten en stromingen muziek zoals, Techno, Trance, Hardstyle, Hardcore, House, Clubtrance, Progressive, Garage, Lounge, Drum & Bass. Al deze sounds hebben de afgelopen tien jaar een gigantische ontwikkeling doorgemaakt. Zo'n tien jaar geleden was dance nog niet zo nadrukkelijk aanwezig in de muziekbranche. Het was niet of nauwelijks in de verkoopcijfers en hitlijsten terug te vinden, terwijl tegenwoordig het merendeel van de hits in meer of mindere mate als dance gezien kan worden. Dit komt onder andere door het feit dat de populariteit van dance steeds maar aan het groeien is en je bijna verzekerd bent van commercieel succes als je dance produceert. Dit is voor veel mensen de aanleiding tot het maken van deze muziek.

Daarnaast staat dance niet alleen voor muziek, maar ook voor een wijze van leven die synoniem is voor uitgaan, genieten en een bepaalde stijl en manier van doen en laten. In de rapportage "*Dance in Nederland*", uitgevoerd door KPMG heeft men het over een aantal belangrijke kenmerken van dance:

- *Individueel*: het maken en luisteren van dance kun je alleen doen en tegen relatief weinig kosten. Je hebt geen complete studio nodig om dance te kunnen maken. Je hebt bijvoorbeeld voldoende aan een Pentiumcomputer. Voor het luisteren van dance hoeft je tegenwoordig MTV of ID-T radio maar aan te zetten en er komt dance voorbij. Het is niet eens noodzakelijk om een cd te kopen. Individualiteit en het maken van eigen keuzes is dan ook een belangrijk element van dance als lifestyle. Het vereist dan ook geen exclusiviteit : iemand die een grote passie heeft voor dance, kan ook prima andere interesses hebben die niet passen binnen de dance-scene. Individuele keuzes worden geaccepteerd.
- *Onderdeel van een groep en community*: het genieten van en dansen op dance muziek heeft een veel grotere impact, plezier en betekenis als dit gebeurt met duizenden anderen. Tussen de vele feestgangers ontstaat dan een relatief grote mate van saamhorigheid en het gevoel gezamenlijk onderdeel te zijn van iets unieks. Men praat zowel voor als na nog lang over het evenement. Dit is voornamelijk terug te zien in het feit dat men elkaar goed weet te vinden via de mobiele telefoon en internet, zowel voor, tijdens als na evenementen. Op internetsites van verschillende organisaties zijn veel reacties te vinden van bezoekers aan een dance evenement. Daarin komt duidelijk naar voren hoe men het heeft gehad en hoe men het evenement beoordeelt. Op bijna autonome wijze ontstaat dan ook een band met een groep die eigen normen en waarden hebben en een gemeenschappelijke liefhebberij, namelijk dance.
- *Kleding en stijl*: het saamhorigheidsgevoel wordt vergroot door 'dress codes', waardoor aandacht wordt geschonken aan uiterlijk, stijl en mode. Het is vaak duidelijk te merken wanneer Sensation White weer bijna van start gaat, aangezien veel mensen plotseling op zoek zijn naar witte kleding. Je merkt dat men een hoop plezier beleeft om de juiste kleding en bijbehorende accessoires te vinden.
Kleding en in het algemeen stijl zijn dus erg belangrijk, waarbij dance inspeelt op de nieuwe mode-ontwikkelingen, maar ook technologische ontwikkelingen op het terrein van telecommunicatie en ICT. Het laatste heeft als gevolg dat dance onderdeel is van de informatie-maatschappij en de vormgeving van de nieuwste snufjes op het terrein van bijvoorbeeld telecommunicatie. Dit is dan ook in toenemende mate bepalend voor het commerciële succes.
- *Genieten*: jongeren hebben tegenwoordig relatief weinig vrije tijd door hun studie en werk. Mede daardoor hechten zij veel waarde aan hun beschikbare vrije tijd en hebben zij behoefte aan een kwalitatief goede vrijetijdsbesteding. Uitgaan, lekker eten en drinken dragen hiertoe bij en wordt daardoor ook veel gedaan door jongeren. Dit verklaart ook waarom veel jongeren relatief veel geld uitgeven aan uitgaan.

Dance als lifestyle is zeker niet uitontwikkeld. Dit komt voor een deel doordat aanbieders van allerlei producten en diensten in dance liefhebbers een belangrijke koopkrachtige doelgroep herkennen. Zij zullen hierop inspelen en ervoor zorgen dat dance verspreid wordt onder de massa.

Dance is op een aantal punten uniek als je kijkt naar andere muziekstromingen en culturele stromingen. Deze punten zijn:

- Dance bereikt een brede en diverse groep mensen in de Nederlandse maatschappij.
- Dance heeft een relatieve snelle groei en ontwikkeling doorgemaakt; van 'underground' naar een miljoenenpubliek in een periode van tien jaar.
- Dance heeft zowel een grootschalig karakter door evenementen als 'intimiteit' van clubs en discotheken.
- Dance is onlosmakelijk verbonden met economische en commerciële belangen.

3.2.1 Verschillende dance-stijlen.

In Nederland trad al vrij snel een scheiding van stijlen op. Door de jaren heen zijn verschillende stijlen ontwikkeld. In de vorige paragraaf had ik het al over dance als lifestyle. De meeste dance stijlen hebben wat dat betreft een hoop met elkaar gemeen. Jongeren proberen tijdens feesten er extravagant en sexy uit te zien of juist nonchalant en exotisch. Daarnaast worden regelmatig feesten georganiseerd met een bepaald thema en een daaraan gerelateerde dress code. Dansen staat altijd centraal. Men komt voor de muziek, maar vooral ook om uren achter elkaar te dansen. Mensen gaan compleet uit hun dak. Tot slot komt men voornamelijk om (samen) te genieten. Naast deze overeenkomsten zijn er ook verschillen tussen alle bestaande dance stijlen, die vooral te maken hebben met de soort muziek. Zo ontstond er bijvoorbeeld in de jaren tachtig de 'techno', dat tegenwoordig een samenspel is tussen hihats, percussie, baslijnen en kickdrums en 'jungle', een combinatie van jazz, hiphop en house. En uit 'jungle' ontwikkelde zich weer de Drum'n Bass, terwijl tegenwoordig ook de Ambient en Lounge populair worden.

House zelf viel uiteen in een waaier van stijlen: techno, hardcore/gabber, club/mellow, trance, tribal en anderen. Aan de ene kant heb je dus de mellow-house, ofwel clubhouse, een rustige melodieuze variant, aan de andere kant de hardere en snellere techno. Tot op de dag van vandaag bestaat er een verschil tussen de meer exclusieve clubscene die haar vertakkingen heeft in de kunst en vormgeving en de voor het breder publiek aantrekkelijke grote feesten. In de clubscene heeft de muziek nog een beetje het karakter van de undergroundhouse. Op de grote feesten werd in het midden van de jaren negentig gabber en techno gedraaid, terwijl aan het eind van de jaren negentig vooral trance populair werd.

In Rotterdam ontstond in en rond club Parkzicht een specifiek Nederlandse stijl, afgeleid van de hardere techno-housevariant: gabber. Gabber, vanaf 1993 buitengewoon populair, kenmerkte zich in het midden van de jaren negentig door een zeer uitgesproken stijl. De mannelijke gabbers liepen rond in een trainingspak van het merk Australian en op Nike-Airschoenen, het hoofd kaalgeschoren en in beide oren een oorbel. De meisjes waren gehuld in een trainingsbroek met een kort, strak topje, het haar in de nek en langs de oren kaalgeschoren en de rest van het haar strak in een staart, ook zij droegen Nike's.

De gabbermuziek onderscheidde zich door haar enorm hoge tempo. Gabber was tegen het einde van de jaren negentig de grootste en meest uitgesproken jeugdcultuur. Al snel ging gabber aan zijn eigen succes ten onder. " Gabber werd zo snel populair en onderdeel van de gecommercialiseerde mainstream-tienerindustrie

dat 'iedereen' op een gegeven moment gabber was, zodat 'niemand' het meer wilde zijn" (Bogt, ter, T.F.M., Hibbel, B. *Wilde jaren, een eeuw jeugdcultuur*).

Vandaag de dag is techno klein in Nederland in vergelijking tot andere stromingen, terwijl techno als de as wordt gezien van veel andere stromingen. Volgens Michel de Hey, label-eigenaar, presentator van het technoprogramma Hey Tec op ID-T radio en bekende Nederlandse DJ, komt dit doordat de technoscene geen echte clubcultuur heeft in Nederland. Er zijn geen techno clubavonden terwijl die de basis zijn voor het ontstaan van een scene. Dit is moeilijk omdat harde techno meer geschikt is voor grote feesten. Om in clubs te kunnen draaien, zal de warme sound terug komen. Techno is meer dan alleen harde kale beats (T. Bijnsdorp. *Techno in Nederland; de stand van zaken*).

Hardcore en hardstyle zijn puur Nederlandse stromingen. Mede daardoor zijn de DJ's die dat draaien toonaangevend in de wereld en datzelfde geldt voor de trance-DJ's. Daarnaast zijn er maar weinig techno-DJ's die met deze stroming hun geld kunnen verdienen. Datzelfde geldt voor de producers. Dit ligt ook een beetje in de aard van de techno. Het is namelijk een vrij gesloten scene. Je kunt geen plaat uitbrengen enkel en alleen voor de Nederlandse markt, je zult ook een goede distributie moeten hebben in het buitenland.

Maar wat zal uiteindelijk de toekomst brengen? In ID-T Magazine van februari 2004 is men het in grote lijnen eens dat er een splitsing zal komen tussen de grote evenementen, die de komende tijd gedomineerd zullen worden door de harde techno, en de kleinere feesten in de clubs waar nog geëxperimenteerd mag worden. Men verwacht dat de substromingen zullen groeien als nooit tevoren. "Evolutie is dan ook van levensbelang in de muziek" (T. Bijnsdorp. *Techno in Nederland; de stand van zaken*).

3.2.2 De doelgroep van dance.

De dance muziek is een aantal jaren geleden ontstaan. Steeds meer mensen begonnen het leuk te vinden en het groeide uiteindelijk uit tot een grote groep geïnteresseerden en liefhebbers van dance muziek en alles wat daarmee verbonden is. Ondertussen bestaat de doelgroep uit jongeren en jongvolwassenen van 15 tot 35 jaar. In heel Nederland bestaat deze groep uit circa 4,6 miljoen mensen en daarvan zijn ruim 2,3 miljoen geïnteresseerd in dance. Zij bezoeken regelmatig dance evenementen, kopen dance cd's en verdiepen zich ook op andere manieren in dance of houden zich daarmee bezig. Net als bij andere jongerenculturen zijn er verschillende gradaties in de interesse naar dance. Voor de harde kern is dance meer dan een avond uit. Dit uit zich onder meer in de manier van kleden, de plaats die uitgaan inneemt in de gehele vrijetijdsbesteding en het kiezen van vakanties waarin dance centraal staat, zoals bijvoorbeeld de Love Parade in Berlijn. Daarnaast bestaat de groep die zeer geïnteresseerd is in dance en regelmatig dance evenementen bezoekt, magazines leest, beeld- en geluidsdragers aanschaft en in dance clubs uitgaat. Tot slot is er de groep die wel geïnteresseerd is in dance, maar die daar niet zo veel tijd en geld aan besteedt (KPMG. *Dance in Nederland, de betekenis en impact van dance op de Nederlandse economie en maatschappij: een verkenning*).

Vooraf jongeren in de leeftijd van 15 tot en met 25 jaar zijn zeer geïnteresseerd in dance. In de leeftijdscategorie 26 tot en met 35 jaar neemt de intensiteit van de interesse en het bezoek aan evenementen af, aangezien dit de levensfase is waarin de meeste mensen werken, een vaste relatie hebben en wellicht kinderen krijgen. Als men kijkt naar de mensen die werken en studeren, is het aantal geïnteresseerde gelijk verdeeld over beide partijen. Wat betreft het bezoeken van evenementen zijn er wel verschillen: schoolgaande en studerende jongeren gaan vaker naar evenementen dan werkenden. Het opleidingsniveau van dance liefhebbers bestaat uit VMBO tot HBO en Wetenschappelijk Onderwijs. Er is dus sprake van een brede interesse in dance die los staat van het niveau van de opleiding (KPMG. *Dance in Nederland, de betekenis en impact van dance op de Nederlandse economie en maatschappij: een verkenning*).

De koopkracht van de dance liefhebbers ligt vrij hoog. Deze jongeren hebben doorgaans flink wat geld te besteden. Natuurlijk is dit wel afhankelijk hoeveel geld men verdient, of men nog thuis woont, nog studeert en studiefinanciering krijgt etc.

3.2.3 De relatief snelle groei en ontwikkeling van dance.

Dance heeft in Nederland een snelle groei en ontwikkeling doorgemaakt. Het is een uitgaanscultuur die bekend is geworden onder de naam house en ontwikkeld is in clubs in het midden van de jaren tachtig in drie grote Amerikaanse steden: New York, Chicago en Detroit. De wortels van de muziek liggen verder terug in de discotijd. House-dj's gingen verder op het werk van disco-georiënteerde voorgangers. In vergelijking met de disco speelde in house een nieuw medium een grotere rol, de computer. Ritme was altijd al een belangrijke kwaliteit van popmuziek, zeker ook in de disco, maar in die nieuwe dansmuziek kreeg het een haast hypnotiserend karakter door de monotonie en het volume van de muziek. De bezoekers van de clubs waar de nieuwe dansmuziek werd gedraaid, bestonden over het algemeen uit mannelijke homoseksuelen met nogal eens een Afro-Amerikaanse of Puerto-Ricaanse achtergrond. Evenals bij soul en disco was de doelgroep van oorsprong zwart. Deze mannen richtten zich in hun vrije tijd sterk op elkaar, mede daardoor was er in de clubs sprake van een sterke saamhorigheid. T.F.M. ter Bogt en B. Hibbel hebben het in de *Wilde Jaren, een eeuw jeugdcultuur 1950-2000*, over een hedonistisch moraal met een vrij grote tolerantie voor drugsgebruik en vrije seksuele omgang waar men zich aan overgaf. Als combinatie van muziek en een sterk hedonistische levensstijl sloeg de house over naar Europa.

Voorheen was het nog een underground stroming dat zich uiteindelijk in circa 10 jaar ontwikkeld heeft tot een gevestigde culturele stroming die een miljoenenpubliek bereikt. Een goed voorbeeld hiervan is de eerste echte massale houseparty die in september 1988 plaatsvond, in een pakhuis aan de Levantkade in Amsterdam. "Een bezoeker van dit feest beschreef hoe hij honderden mensen in twee stroboscooplampen onder oranje rook fotografisch zag bewegen. De muziek klonk opzweepend en dreunde keihard uit boxen van twee meter hoog en vele meters breed. Een ander getuigde: Iedereen pakte elkaar vast. Het was overweldigend. Die saamhorigheid..."(De Groene Amsterdammer. *Het tijdperk van de grote feesten*).

Na dit eerste grote feest werden door heel Nederland soortgelijke feesten georganiseerd. In pakhuizen, sporthallen, filmstudio's, op industrieterreinen en in havengebieden. Het maakte niet uit waar, als ze maar plaatsvonden. In het begin gebeurde dit nog uit het gezichtsveld van de autoriteiten, maar al snel kwamen allerlei instanties toezicht houden. Dit werd uiteindelijk ook de kick tijdens deze feesten. "Een houseparty was niet compleet zonder de zichtbare aanwezigheid van wijkagenten, het drugsadviesbureau August de Loor en de predikanten van Naar House" (De Groene Amsterdammer. *Het tijdperk van de grote feesten*). Jonge ondernemers met voeling voor wat er bij de jongeren speelde, sprongen in op de tendens van deze grote feesten. Wanneer de politie niet ingreep, verdienden zij goudgeld aan entree, merchandising en de verkoop van drank en soms drugs.

Zeer uiteenlopende types trokken van feest naar feest, waarbij een soort gemeenschap werd gevormd door mensen die naar hetzelfde op zoek waren: house-feesten en het daarbij komende genot. "Iedereen ervaart (op zo'n houseparty) hetzelfde, legde een enthousiaste muziekjournalist uit aan zijn lezers, een dwingende macht die maakt dat alles verdwijnt, wegvloeit, tot er alleen gevoel overblijft. Het gevoel van één zijn met de muziek. De extase. Een uitgestrekt

moment van vrijheid en geluk” (De Groene Amsterdammer. *Het tijdperk van de grote feesten*).

Rond 1990 trad in Nederland de professionalisering op. De grootschalige feesten en evenementen, inmiddels raves genoemd, waar duizenden jongeren op af kwamen waren nu legaal, brand- en sanitaire voorzieningen goedgekeurd, EHBO-posten aanwezig om letterlijk oververhitte dansers af te koelen.

Wat dus ruim tien jaar geleden begon als een subcultuur, is tegenwoordig onder jongeren een brede, gevestigde vorm van vermaak, die bekend staat onder de naam ‘dance’, een cultuur met een eigen muziek, omgang, beeld, taal en uitgaansleven (KPMG. *Dance in Nederland, de betekenis en impact van dance op de Nederlandse economie en maatschappij: een verkenning*). In deze rapportage heeft men het ook over het feit dat er tegenwoordig bijna overal wel dance te horen is. Zo zijn er circa 80 clubs en dance cafés die uitsluitend dance muziek draaien. Daarnaast hoor je dance ook regelmatig in reguliere uitgaanscentra, discotheken, hippe restaurants etc. Daarnaast behoren dance platen tot een groot percentage van de wekelijkse Top 40 en is dance wederom regelmatig te horen bij radiozenders zoals radio 538 en tv-zenders zoals MTV en TMF. Ook bestaat er in Nederland een radiostation dat 24 uur per dag en zeven dagen in de week dance muziek uitzendt, namelijk ID-T Radio.

De Nederlandse DJ’s die optreden tijdens dance evenementen en feesten hebben inmiddels een sterstatus verworven. Het zijn artiesten die werk van anderen draaien, eigen materiaal produceren en met behulp van videoclip bewust een beeld en een imago creëren. Vroeger wilden men voetballer, brandweerman of piloot worden. Nu wil men ook DJ worden. Het vak DJ is echt serieus geworden. Vanaf de jaren ’70 werden er al wel plaatjes gedraaid in discotheken, maar interesseerde het eigenlijk niemand wie die plaatjes stond te draaien. Vanaf de jaren ’80 is de waardering voor DJ’s toegenomen. Zij worden net zo veel gezien als sterren, als andere beroemde muzikanten en artiesten (DJ Duncan. *Disc Jockey*). Dit blijkt vooral uit het feit dat er sinds oktober jongleden voor de eerste keer de Dutch DJ Award heeft plaatsgevonden. Dit is een jaarlijks terugkerende prijs die bestaat uit een publieksprijs en een vakprijs. De publieksprijs wordt samengesteld door de bezoekers van alle grote, op dance gerichte, websites te vragen hun stem uit te brengen op één van de meer 200 genoemde DJ’s. De vakprijs komt tot stand door een ‘jury’ van vakkundige uit de dancescene. Zij moeten beroepshalve verstand van zaken hebben, en hen wordt gevraagd drie DJ’s te noemen die naar hun mening aanspraak kunnen maken op de titel (Bijnsdorp, T. *Dutch DJ Award*).

In september 2004 is het ook al mogelijk om een DJ diploma te halen aan de Fontys Rockacademie in Tilburg. Het is een vierjarige hbo-opleiding tot DJ-producer, waarbij men uiteindelijk kan kiezen uit vier richtingen: performer, ondernemer, docent of technisch specialist. Niet alleen de technische aspecten zoals het werken met een mixer en draaitafels etc. wordt geleerd, maar ook de organisatorische kant van het professioneel muzikant zijn. Dat betekent bijvoorbeeld omgaan met contracten.

Uit onderzoek van het KPMG “*Dance in Nederland*” is gebleken dat in 2001 zo’n 32 dance evenementen hebben plaatsgevonden en dit blijft alleen nog maar groeien. Zo zijn er inmiddels in Nederland 16 professionele organisaties die dance evenementen

organiseren en een grote bekendheid hebben. Ook de reguliere popbranche kan inmiddels niet meer om dance heen. Voorbeelden hiervan zijn dat het muziekaanbod van gesubsidieerde kernpodia voor de helft bestaat uit dance avonden en ook grote reguliere popfestivals nemen dance mee in hun aanbod. Zo zijn er op Parkpop en Lowlands dance podia te vinden.

Niet alleen zij houden zich met dance bezig, maar ook het reguliere bedrijfsleven. Bedrijven willen hun naamsbekendheid en imago vergroten en verbeteren onder de groep jongeren en jongvolwassenen. Zij doen dit door middel van sponsoring of door het organiseren van eigen dance evenementen. Voorbeelden hiervan zijn de Lucky Strike Dance Awards en de Heineken Fast Forward Parade.

Dance is de afgelopen 10 jaar zo gegroeid doordat het vooral een uitgaanscultuur is, waarbij de vrijetijdsbesteding en de individuele muziek- en consumptievoorkeuren van de jeugd een belangrijke rol spelen. Jongeren willen hun eigen leven leiden, het zelf vormgeven en plezier hebben. En zij kunnen dit terug vinden in de dance, onder andere tijdens dance evenementen. Jongeren krijgen de gelegenheid even los te komen van de dagelijkse beslommeringen, krijgen de mogelijkheid om een eigen levensstijl te creëren door te bepalen wat ze wel en niet dragen, eten en doen. Vanuit deze cultuur wordt dus ook hun koopgedrag bepaald. Organisaties die dance evenementen organiseren moeten hun producten blijven vernieuwen. Het publiek moet steeds opnieuw geprikkeld worden. Dit wordt gedaan door gebruik te maken van verschillende thema's en bijbehorende dress-codes, muziek samen te brengen met beeld met behulp van VJ's, grafisch ontwerpers, mode-stylisten en decorbouwers die samenwerken met de DJ's om de aankleding van het feest de juiste sfeer te geven. Feesten en evenementen zijn dan ook uitgegroeid tot een podium waar jonge kunstenaars hun werk kunnen laten zien. Om de juiste beslissingen te nemen wat betreft sfeer en thema etc., houden organisaties de trends goed in de gaten. Het is noodzakelijk om hierop in te spelen om goed aan te kunnen sluiten bij de doelgroep en bijna verzekerd te zijn van een geslaagd evenement. Zo stond Convertible november 2003 in het teken van Zen, het verre oosten en Innercity december 2003 in het teken van Brazilië.

Tot slot onderscheidt het KPMG drie verschillende evenementen, ieder gericht op de smaak van de groep jongeren en jongvolwassenen die dat specifieke evenement trekt:

- Grootschalige evenementen voor 'de massa' met specifieke muziekstijlen; voorbeelden hiervan zijn Sensation White (trance), Sensation Black (techno/hardstyle), Impulz (hardhouse). Elk evenement heeft zijn eigen specifieke muziek, waar de liefhebbers op afkomen.
- Grootschalige evenementen met meerdere muziekstijlen; deze evenementen draaien meerdere of alle dance muziekstijlen. Voorbeelden hiervan zijn Dance Valley, Innercity, Fast Forward Dance Parade.
- Exclusieve en relatief kleinschalige evenementen; dit zijn feesten die binnen de verschillende muziekstijlen zich richten op exclusiviteit en die in de aankleding een specifiek thema en een specifieke beleving willen realiseren. Voorbeelden hiervan zijn Islander (Forteiland, Ijmuiden) en Labelland (Melkweg, Amsterdam).

4. Cultuurparticipatie onder jongeren.

Cultuurparticipatie onder jongeren, daar gaat het in deze scriptie om. In dit hoofdstuk zal ik een aantal begrippen nader uitleggen. Het begrip kunst- en cultuureducatie en cultuurparticipatie. Deze begrippen kunnen eigenlijk niet zonder elkaar, maar zullen wel apart besproken worden. Ook de begrippen “hoge” en “lage” cultuur zullen aan de orde komen en de verhouding hier tussen. Tot slot zal ik omschrijven welke rol een cmv'er kan spelen binnen kunst- en cultuureducatie en cultuurparticipatie.

4.1 Kunst- en cultuureducatie.

Bij educatie wordt het mensen mogelijk gemaakt om te leren. Dat leren doen jongeren niet alleen op school, maar vooral ook daar buiten. Als het gaat om kunst- en cultuureducatie kunnen zij ook leren in kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie. Het gaat dan niet alleen om kennis, maar ook om vaardigheden en houding. Door met kunst bezig te zijn, (re)productief of receptief, ontwikkelt men zijn competenties. Mensen leren gericht of intentioneel en vele leerprocessen zijn ook aan te duiden als spontaan. Meestal komt men er achteraf pas achter dat men iets geleerd heeft. Bij kunst- en cultuureducatie gaat het om de vorming van kunstzinnig besef en de vaardigheden om kunst waar te nemen, te beleven en te beoordelen (M. Spierts, *Werken aan openheid en samenhang, een nadere verkenning van culturele en maatschappelijke vorming*). Aangezien het bij kunst- en cultuureducatie er om gaat dat men kunst of cultuur leert waar te nemen, te beleven en te beoordelen, zal het uiteindelijk ook kunnen leiden tot een vergroting van de cultuurparticipatie. Op het moment dat je iets begrijpt en erover kan oordelen, is het ook leuker om ermee bezig te zijn. Een nadere uitleg over cultuurparticipatie komt bij de volgende paragraaf aan de orde.

Zoals ik al heb gezegd leren jongeren niet alleen iets over kunst en cultuur op school, tijdens CKV lessen, maar ook via kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie. Dirk Monsma schrijft in zijn artikel, *Tijd voor revolutie*, dat centra voor kunsteducatie niet mee gaan met hun tijd. De lesmethoden zijn verouderd en de arbeidsmobiliteit is gering. Volgens hem moet er snel iets veranderen, anders ziet de toekomst er niet rooskleurig uit. Hij twijfelt vooral aan het innovatieve vermogen van deze sector. In de jaren vijftig en zestig begon de grote groei van de kunsteducatie, maar in de jaren zeventig boekte de kunstzinnige vorming nauwelijks vooruitgang.

Voormalig staatssecretaris Van der Ploeg pleit in zijn *Cultuur als confrontatie* voor een groter en rechtvaardiger aandeel van allochtonen. Dit vraagt van organisaties een andere houding, waarin nieuwsgierigheid, openheid en respect voor andere culturen centraal staat. Dit komt overeen met cultureel ondernemerschap, waarin van organisaties een open, actieve, publieksgerichte en ondernemende houding wordt gevraagd (Spierts, M. *Werken aan openheid en samenhang*).

Toch wordt er volgens Dirk Monsma nog gewerkt met de werkvormen die stammen uit de jaren vijftig en zestig en trekken mede daardoor geen nieuwe doelgroepen aan. Vooral de jongeren blijven achter en de cursisten blijven overwegend blank,

vrouw en hoog opgeleid. Daarnaast zijn de kunstdisciplines in de meeste centra voor kunsteducatie verankerd in de structuur van de organisatie. Dat belemmert de wisselwerking of samenwerking tussen verschillende disciplines.

De docenten zien elkaars activiteiten niet en mogelijkheden niet. Naar mijn mening zou hier verandering in moeten komen en zouden verschillende disciplines wel met elkaar gecombineerd moeten worden. Dit brengt een nieuwe uitdaging met zich mee, voor zowel de docenten als de cursisten. Daarnaast zouden deze centra hun oren en ogen open moeten houden voor wat er speelt in de samenleving. Wat speelt er onder de doelgroep die zij willen bereiken? Waar zijn zij in geïnteresseerd? Daar moet op worden ingespeeld. Tot slot komt Dirk Monsma met het idee dat er in iedere regio of stad een uitwisseling plaats moet vinden tussen onderwijs en kunstinstellingen. De lessen uit die uitwisseling kunnen enorme impulsen geven aan de innovaties binnen de centra (Monsma, D. *Tijd voor revolutie*). Het is tijd voor revolutie!

4.2 Het begrip cultuurparticipatie.

De begrippen Cultuur en Kunst worden vaak als hetzelfde gezien. Toch moet het ook van elkaar gescheiden worden. Zoals ik in hoofdstuk 2.1 al heb omschreven wordt er onder cultuur een geheel van waarden, normen, opvattingen, overtuigingen, rituelen, gedragsvoorschriften, symbolen en tekens verstaan dat wordt gedeeld door alle leden van een samenleving of groep, waardoor zij zich onderscheiden van andere samenlevingen of groepen. Bij cultuur gaat het eigenlijk om de levensstijl, de manieren waarop groepen en individuen hun leven vormgeven. Socioloog Raymond Williams heeft het over drie betekenissen die het begrip cultuur kan hebben:

- Een algemeen proces van intellectuele, geestelijke en esthetische ontwikkeling.
- Een bepaalde manier van leven, van een volk, periode of een groep.
- De producten van intellectuele en vooral artistieke activiteit.

Kunst is slechts een onderdeel van de cultuur van een samenleving. “Kunst is het scheppen van vormen voor esthetische beschouwing, die het bewustzijn over mens en wereld in symbolen uitdrukken” (Spierts, M. *Werken aan openheid en samenhang*). Bij kunst gaat het zowel om de activiteit van de maker en het resultaat daarvan als om de activiteit van de consument, de ontvanger of waarnemer daarvan.

Het begrip participatie wordt gebruikt om aan te duiden dat individuen en groepen deelnemen aan het maatschappelijk en culturele leven.

Deelname aan arbeid is nog steeds de belangrijkste vorm van participatie. Arbeid levert niet alleen inkomen, status en contacten op, maar stelt ook eisen aan competenties en persoonlijkheidskenmerken die van grote waarden zijn in het dagelijks leven daarbuiten. In de tweede helft van de twintigste eeuw heeft werk een andere betekenis gekregen. Het werk moet jou ook de mogelijkheid bieden om je persoonlijk te ontplooiën. “In het werk moet je het nodige van jezelf kwijt kunnen” (Spierts, M. *Werken aan openheid en samenhang*).

Mensen vatten tegenwoordig het meedoen aan de samenleving niet meer alleen op als participeren op de arbeidsmarkt. Men zal arbeid steeds bewuster willen integreren met andere sferen in de culturele ruimte: studeren, reizen, cultuur, muziek, kunstbeoefening, meditatie etc. Nederland kent al een zeer levendig culturele samenleving, waarbij zo’n zes miljoen mensen actief zijn op enig kunstzinnig terrein. Mensen zijn op zoek naar culturele vormen waarin zij zichzelf kunnen uiten. Marcel Spierts vindt dat participatie steeds meer een culturele dimensie krijgt. Men wil op een culturele en zingevende manier vorm geven aan hun

leven. Participatie wordt daarmee in de ruimste zin van het woord culturele participatie: “het gaat er om een weg te vinden in de culturele veelvormigheid van een moderne samenleving” (Spierts, M. *Werken aan openheid en samenhang*).

De invulling die cmv van oudsher geeft aan participatie is steeds actueler aan het worden. Voormalig staatssecretaris Van der Ploeg vindt dat culturele participatie en culturele eigenheid en verscheidenheid gestimuleerd moet worden (Spierts, M. *Werken aan openheid en samenhang*). Mede daardoor vind ik het belangrijk dat ‘lage’ oftewel populaire cultuur als volwaardig wordt gezien. En dat de elite deze cultuur niet minderwaardig moeten vinden. De dance scene is naar mijn mening een jeugdcultuur en heeft een heel eigen stijl, waarin jongeren kunnen experimenteren en een eigen identiteit kunnen ontwikkelen. Als ik de mening van staatssecretaris Van der Ploeg lees, voel ik mij geroepen om het op te nemen voor deze jeugdcultuur. Ten eerste omdat je als cmv’er mensen moet aanmoedigen grenzen over te steken en verder te kijken dan de traditionele cultuuruitingen en daarbij confrontaties durven aan te gaan over culturele opvattingen en waarden. En ten tweede omdat je als cmv’er de maatschappelijke ontwikkelingen en trends moet kunnen analyseren en op in moet kunnen spelen. Aangezien dance nog steeds een groeiende jeugdcultuur is, zal daar dus op ingespeeld moeten worden. In de volgende paragraaf zal ik nader ingaan op de verhouding tussen ‘hoge’ en ‘lage’ cultuur.

4.3 De verhouding tussen 'hoge' en 'lage' cultuur.

Als we het hebben over cultuurparticipatie kan het gaan om verschillende gradaties van betrokkenheid en vakkundigheid. Zo bestaat er ten eerste een kleine kring toegewijde beoefenaren, voor wie kunst en erfgoed een zeer belangrijke rol spelen in hun leven. Ten tweede zijn er de mensen die behoren tot de minder toegewijde cultuurgenieters (frequente participanten). En ten derde zijn er de mensen die behoren tot degenen die incidenteel een culturele instelling bezoeken of een kunstzinnige discipline beoefenen (incidentele participanten). Twee van de drie Nederlanders zeggen 'niet zo' geïnteresseerd te zijn in kunst. De overigen zijn 'sterk' (9 procent) of 'tamelijk sterk' (22 procent) geïnteresseerd. Ruim de helft van de Nederlanders bezocht vorig jaar een museum, de helft las ook een literair boek. De belangstelling voor de traditionele kunsten neemt niet langer toe naarmate men ouder wordt, aldus een berekening van het SCP (Broek, van den, A., Haan, de, J. *Tijdverschijnselen, impressies van de vrije tijd*).

Het participeren aan kunst en erfgoed is van oudsher al gedaan door de hogere statusgroepen. De interesse voor kunst en erfgoed gaat namelijk vaak samen met een hoog opleidingsniveau. 'Hoge' cultuur heeft mede daardoor nog steeds een elitair karakter. Onder 'hoge' cultuur wordt verstaan traditionele podiumkunsten, musea, literatuur en amateurkunst. Onder 'lage' cultuur wordt verstaan dance en popmuziek, soaps, popconcerten etc, oftewel populaire cultuur. Hiermee bedoeld men de cultuur die voor de massa bedoeld is en bij de massa populair is (Spierts, M. *Balanceren en stimuleren*).

Men is opgegroeid met het idee dat kunst iets is voor 'deskundigen' en van de 'elite'. Maar daarmee doet iemand eigenlijk zijn eigen activiteiten te kort. Iedereen is namelijk bezig het bestaan leefbaar te maken door het materieel en mentaal vorm te geven en daarbij geschikte uitdrukkingsvormen te vinden. In wat traditionelere termen zou men dit de volkscultuur noemen, die dan tegen over de 'elitemcultuur' staat. Dit is nog geen argument om alleen bij de elites van cultuur te spreken en bij de volkscultuur, oftewel bij de massa, te spreken van noncultuur. Men heeft het tegenwoordig steeds vaker over de populaire cultuur. Het is ook traditie om aansluiting te zoeken bij vormen van kunst en cultuur die bij grote groepen mensen populair en levendig aanwezig zijn. Bij de totstandkoming en verdere ontwikkeling van de populaire cultuur hebben jeugdculturen een prominente rol gespeeld. De culturele voorkeuren van jongeren spelen intussen op veel gebieden een belangrijke rol. Een van de belangrijkste kenmerken van die populaire cultuur is het 'amusement'. Men spreekt niet voor niets over de amusementindustrie. Tijdens de productie en consumptie van kunst en cultuur speelt vermaak dus een belangrijke rol. Men wil niet alleen iets leren, maar voornamelijk plezier hebben in datgene wat ze doen.

De culturele belangstelling van ouderen is in de loop van de jaren iets toegenomen, terwijl de interesse van jongeren is achtergebleven. Zij zijn vooral geïnteresseerd in televisie, discotheken en popconcerten. Men had verwacht dat de interesse en deelname aan kunst en erfgoed toe zou nemen. Mede doordat er in de jaren '70 een

flinke stijging plaats vond van het opleidingsniveau. Deze reële groeiverwachting heeft uiteindelijk niet plaatsgevonden. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat de vrijetijdsindustrie steeds meer attributen en activiteiten op de markt zette. Dit was een grote concurrentie voor het cultuuraanbod, aangezien burgers uit veel verschillende activiteiten konden kiezen. Ze moesten hun vrije tijd en vrijetijdsbudget over steeds meer zaken gaan verdelen. Andries van den Broek en Jos de Haan spreken over een zekere vervluchting van de vrijetijdsbesteding: de beschikbare vrije tijd wordt over een groter aantal activiteiten verdeeld (Broek, van der, A., Haan, de, J. *Cultuur tussen competentie en competitie*). Men is voornamelijk op zoek naar activiteiten die weinig tijd en voorbereiding in beslag nemen. Dit was een groot nadeel voor het cultuuraanbod, aangezien bijvoorbeeld kunstbeoefening en lezen juist veel tijd in beslag nemen.

Vooraf voor jongeren had dit als gevolg dat zij gebruik gingen maken van het aanbod van de vrijetijdsindustrie. Zij gaan op zoek naar een eigen leefstijl waarin popmuziek, mode en sport een belangrijke plaats innemen. Ze vinden het erg belangrijk om zelf uit te maken wat ze mooi vinden, welke kleding ze dragen en hoe zij hun vrije tijd in willen vullen. Dit gebeurt zowel buitenshuis als binnenshuis. Thuis kijken ze hun eigen tv-zender, of dvd, beluisteren hun favoriete cd of spelen hun favoriete game, al dan niet tegelijk bellend, sms-end of chattend met leeftijdsgenoten die hetzelfde zitten te doen. De vrijetijdsindustrie biedt jongeren aan wat ze willen (Broek, van den, A., Haan, de, J. *Tijdverschijnselen, impressies van de vrije tijd*).

Andries van den Broek en Jos de Haan hebben het in, *Cultuur tussen competentie en competitie*, over de verwachting dat de belangstelling voor de hedendaagse populaire cultuur onder de jongere generaties zal voortduren wanneer zij ouder worden, omdat de smaakvoorkeuren die tijdens de adolescentie zijn ontwikkeld op latere leeftijd niet veel zullen veranderen. Dit kan als gevolg hebben dat de traditionele cultuuruitingen uiteindelijk zullen vergrijzen en verslinken.

Tegenwoordig is er ook sprake van 'culturele omnivoren'. Mensen die deelnemen aan culturele activiteiten ruilen die gemakkelijk in voor niet-cultureel vermaak en andersom. Dit heeft als gevolg dat de grens tussen 'hoge' en 'lage' cultuur steeds meer aan het vervagen is. En dat 'hoge' cultuur niet langer superieur is aan 'lage' cultuur. Er is een competitie aan de gang tussen beide tradities: om aandacht, om publiek, om subsidie etc. Maar tegelijkertijd vindt er over en weer beïnvloeding plaats: een goed voorbeeld daarvan is bijvoorbeeld Lowlands, waarbij verschillende muziekgenres bij elkaar gebracht worden, zowel traditionele als populaire.

"De groep die zich uitsluitend voor de vormen van traditionele cultuur interesseert, slonk van 24 procent in 1983 naar 23 procent in 1995, terwijl de groep die zich alleen interesseerde voor de populaire cultuuruitingen, groeide van 8 procent naar 10 procent" (Broek, van den, A., Haan, de, J. *Tijdverschijnselen, impressies van de vrije tijd*). Hieruit kan opgemaakt worden dat er een grote keuze is aan vrijetijdsbesteding en dat er een grote concurrentie is voor aanbieders van de vrije tijd. In *Tijdverschijnselen, Impressies van de vrije tijd*, heeft men het over het feit dat vroeger de belangstelling voor de 'hoge' kunsten gezien werd als een symbool van status. Op deze manier kon men zich onderscheiden van de smaak van de massa.

Tegenwoordig is het aantal geconsumeerde culturele genres een symbool voor iemands status. Een gevarieerd uitgaansleven scoort.

4.4 De rol van de cmv'er.

Door jongeren te interesseren voor activiteiten op het gebied van kunst en cultuur kan het sociaal cultureel werk een bijdrage leveren aan cultuurparticipatie en creativiteitsontwikkeling. Naast economische en sociale participatie is culturele participatie ook van belang voor onderlinge samenhang in onze samenleving. Mede daardoor vind ik het belangrijk dat er aandacht wordt geschonken aan de verschillende kunsten en culturen die in onze samenleving plaats vinden.

Om cultuurparticipatie onder jongeren tot stand te brengen, zal men methodisch te werk moeten gaan. Methodisch handelen veronderstelt een systematische wijze van werken. Werken via een ordening van tijd en ruimte. Aan methodisch handelen wordt een aantal eisen gesteld. Ten eerste worden bewust en weloverwogen verschillende stappen in een bepaalde volgorde gezet. In die zin verloopt methodisch handelen planmatig en procesmatig. Ten tweede moet alles doelmatig en doelgericht gebeuren. Ten derde moeten de beschikbare middelen voor zover mogelijk efficiënt en effectief worden ingezet. Om duidelijk te maken hoe zo'n systematische wijze van werken in zijn werk gaat, zal ik dit uitleggen aan de hand van vijf stappen:

1. het vastleggen van het doel; doelen kunnen smal en breed geformuleerd worden. Het effect valt vaak pas op langere termijn te verwachten. Overigens is het niet altijd alleen de taak van de sociaal cultureel werker om de doelen vast te stellen. Dit moet in overeenstemming met de betrokkenen gedaan worden.
2. diagnose van de situatie; diagnose in een vorm van een veldonderzoek waarmee verwachtingen, motieven en capaciteiten van betrokkenen in kaart worden gebracht. Om met de betrokkenen tot overeenstemming over de doelen te komen, moet de sociaal cultureel werker duidelijkheid hebben over hun verwachtingen en motieven. Enig inzicht in hun capaciteiten is nodig om een activiteit of project daarbij te laten aansluiten.
Ook de sociale structuur van de situatie waarin men agogisch wil handelen, moet in de diagnose worden betrokken. Het kan daarbij gaan om verschillen in leeftijd, sekse, etnische herkomst, opleiding en klasse.
3. anticipatie; om het werkelijke verloop van een agogische situatie te sturen en op waarde te schatten, heeft men vooraf een voorstelling van het mogelijke verloop nodig. Anticipatie is net als de diagnose een soort spel van fantasie. Het spel dient ertoe om uit te zoeken wat de optimale handeling is waarmee het gestelde doel bereikt kan worden.
4. toetsing van het resultaat; meestal blijkt pas na verloop van tijd of activiteiten daadwerkelijk op de lange termijn doorwerken en hebben geleid tot bijvoorbeeld het bevorderen van cultuurparticipatie. Het inbouwen van evaluatie momenten is niet alleen voor de professional zelf van belang, maar biedt tevens de mogelijkheid voor externe toetsing en verantwoording.
5. correctie; correcties kunnen gericht zijn op het bijstellen van de doelen, maar zij kunnen ook leiden tot een andere wijze van anticiperen of tot het creëren van andere voorwaarden.

Het opbouwen en onderhouden van agogische relaties zijn van zeer groot belang voor het sociaal en cultureel werk. Marcel Spierts heeft het in zijn boek, *Balanceren en stimuleren*, over vijf grondvormen van agogische activiteiten: informeren, adviseren, onderrichten, arrangeren en animeren. Deze grondvormen spelen voor elk agogisch beroep in meer of mindere mate een belangrijke rol. In de kunst en cultuur sector wordt er voornamelijk een beroep gedaan op animeren en

arrangeren. Animeren is een belangrijke voorwaarde om jongeren enthousiast te maken voor kunst en cultuur. Maar de animerende rol van de sociaal cultureel werker kan ook bestaan uit het wegnemen van angsten of vooroordelen, zoals er bijvoorbeeld het vooroordeel bestaat dat er veel narigheid gebeurt op dance feesten, terwijl uit onderzoek is gebleken dat dit niet het geval is. Om jongeren ergens enthousiast voor te krijgen is er natuurlijk wel een arrangement nodig. Animeren en arrangeren zijn uiteindelijk niet los van elkaar te zien. Arrangeren is dus structuur aanbrengen en heeft betrekking op zowel de inhoud als de vorm van een activiteit.

Maar ook wie wil onderrichten, informeren of adviseren moet ervoor zorgen dat dit op de juiste manier gebeurt. Wie informatie wil verstrekken moet een zodanig arrangement bedenken dat hij zowel de aandacht op zich weet te vestigen als vast te houden. Op het moment dat je de rol aan neemt als 'kunst-educator' of dit door iemand anders laat uitvoeren, is het van belang dat de informatie op een gestructureerde wijze wordt overgebracht, maar dat jongeren ook op een plezierige manier gestimuleerd worden.

Informatie verstrekken en onderrichten liggen dicht naast elkaar, maar onderrichten gaat nog een stapje verder. Deze vorm van agogisch handelen wordt voornamelijk gebruikt bij het uitleggen van complexe situaties. In het sociaal cultureel werk komt dit het meeste naar voren in de vorm van het geven van instructies (Spierts, M. *Balanceren en stimuleren*).

Om methodisch-agogisch te kunnen handelen in de kunst en cultuur sector is het van belang dat de cmv'er inzicht heeft in de wijze waarop jongeren zich bewegen in het spanningsveld van populaire cultuur en elitecultuur, zoals ik heb omschreven bij de vorige paragraaf.

Om als cmv'er cultuurparticipatie onder jongeren tot stand te brengen en/of te vergroten, zal je een bepaalde positie in moeten nemen. Als cmv'er kun je op het gebied van kunst en cultuur bij verschillende bedrijven en organisatie gaan werken en verscheidene functies bekleden. In deze scriptie is het van belang dat het organisaties zijn die cultuurparticipatie onder jongeren op gang brengen en vergroten. Te denken valt aan onder andere kunstinstellingen, zoals het Koorenhuis in Den Haag, centra voor kunsteducatie en middelbare scholen. De cmv'er is de aangewezen persoon om binnen deze instellingen werkzaam te zijn als bijvoorbeeld projectleider binnen een kunstinstelling of als CKV coördinator op een middelbare school. Als cmv'er bezit je een aantal competenties om de cultuurparticipatie onder jongeren op gang te brengen en/of te vergroten, binnen deze instellingen. Je bent als cmv'er onder andere in staat om een analyse te maken van je doelgroep en van de maatschappelijke ontwikkelingen. Je weet hoe je daar op in moet spelen om een programma succesvol te maken. Je bent in staat om programma's te ontwikkelen en daarbij verbanden te leggen tussen het educatieve, culturele en kunstzinnige, het recreatieve en de samenlevingsopbouw. Als cmv'er ben je in staat om methodisch te werk te gaan en kun je samenwerkingsrelaties aangaan, die belangrijk kunnen zijn om bijvoorbeeld een programma uit te kunnen voeren.

Om cultuurparticipatie onder jongeren op gang te brengen en/of te vergroten, is het noodzakelijk dat je aansluit op hun interesses, zoals is omschreven in hoofdstuk 1. In hoofdstuk 4.3 kwam naar voren dat de verhouding tussen 'hoge' en 'lage' cultuur steeds meer aan het vervagen is. Ook de 'lage' cultuur, oftewel de populaire cultuur, zal als volwaardig gezien moeten worden. Ik ben daarom ook van mening dat er aandacht besteedt moet worden aan de populaire cultuur, zoals de dance scene, binnen kunstinstellingen, centra voor kunsteducatie en middelbare scholen. Je moet als cmv'er mensen aanmoedigen om grenzen over te steken en verder te kijken dan de traditionele cultuuruitingen en daarbij confrontaties durven aan te gaan over culturele opvattingen en waarden. Sommige culturele organisaties blijven nog te veel hangen in hun oude methoden voor cultuurparticipatie en educatie en gaan niet mee met hun tijd. Volgens Dirk Monsma is het tijd voor een revolutie! Aangezien de dance scene een nog steeds groeiende jeugdcultuur is, lijkt het mij logisch om daar iets mee te doen. Ik ben van mening dat je alleen cultuurparticipatie succesvol op gang kan brengen en vergroten door ten eerste aan te sluiten op je doelgroep en ten tweede methodisch te werk te gaan. Om dit te kunnen realiseren ben ik tot een tweetal programma's gekomen, die ik heb uitgewerkt in hoofdstuk 5.

Hoofdstuk 5. Beantwoording van de vraagstelling.

In dit hoofdstuk zal ik trachten mijn vraagstelling te beantwoorden:

“Hoe kan een cmv’er de cultuurparticipatie onder jongeren vergroten, door de dance scene als onderdeel van een jeugdcultuur te zien?”

Om als cmv’er cultuurparticipatie onder jongeren op gang te brengen en te vergroten, zal je een bepaalde positie in moeten nemen. Bij een aantal instellingen is het mij opgevallen dat er tot op heden weinig aandacht wordt geschonken aan populaire cultuur. Te denken valt aan kunstinstellingen, centra voor kunsteducatie en middelbare scholen, zoals ik heb omschreven in hoofdstuk 4. Ik vind het daarom belangrijk dat een cmv’er binnen deze instellingen een bepaalde rol gaat vervullen als bijvoorbeeld CKV coördinator op een middelbare school, of als projectleider in een kunstinstelling of centra voor kunsteducatie. Aan de hand van deze positie en rol van de cmv’er binnen deze instellingen en naar aanleiding van mijn bevindingen in de vorige hoofdstukken, heb ik een aantal programma’s bedacht:

A: invoeren van dance in het vak CKV, op de middelbare school

1. Project; *Dance to the limit*.
2. Gebruik van vouchers binnen de dance scene.

De rol van de cmv’er binnen dit programma is tijdens de uitvoering minimaal. Ik heb als cmv’er, die eventueel de functie kan hebben als CKV coördinator op de desbetreffende middelbare school, het programma bedacht. De CKV docent zal samen met de gastdocent het programma nader invullen en uitvoeren.

B: invoeren van dance in kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie

1. *DJ workshops*

Eveneens is de rol van de cmv’er tijdens de uitvoering minimaal. Ik heb als cmv’er, die eventueel de functie kan hebben als stafmedewerker of projectleider bij een kunstinstelling, het programma bedacht. De docent die de DJ workshop geeft en alle andere muziekdocenten zullen in de uitvoering bezig zijn.

In de bijlagen zit een programmaboekje, waarin elk programma is samengevat.

5.1 Programma A: Dance in het vak CKV.

Voordat ik ga beginnen aan het omschrijven van het programma, wil ik eerst aandacht besteden aan het vak CKV. CKV staat voor Culturele en Kunstzinnige Vorming, waarbij een onderscheid gemaakt kan worden tussen CKV 1, CKV 2 en CKV 3.

Het vak CKV 1 is opgenomen in het gemeenschappelijke deel en dus verplicht voor alle leerlingen. CKV 1 is een ervaringsgericht vak, waarbij aan de hand van verschillende thema's een introductie gegeven wordt in de wereld van Kunst en Cultuur.

CKV 1 bestaat uit vier verschillende onderdelen:

1. Culturele Activiteiten: Het bezoeken van tentoonstellingen, concerten, dans- en toneelvoorstellingen, films ,het lezen van boeken, enz

2. Kennis van kunst en cultuur: Om de bovengenoemde culturele activiteiten goed voor te bereiden, dienen leerlingen op de hoogte te zijn van de achtergronden. Daarnaast leren leerlingen bij dit onderdeel (aan de hand van een boek of reader) hoe ze verbanden kunnen leggen enerzijds tussen verschillende vormen van kunst en anderzijds tussen kunst uit verschillende tijden / culturen.
3. Praktische activiteiten: Leerlingen maken een werkstuk dat eventueel een samenhang heeft met de voorstelling / tentoonstelling die ze bezocht hebben, of het boek dat ze gelezen hebben.
4. Kunstdossier: Leerlingen verzamelen alles t.a.v. CKV 1, en in het dossier beschrijven ze wat ze ervaren, geleerd hebben. Dit vak moet naar behoren afgesloten worden. Gezien de beperkte tijd die er voor dit vak staat, betekent het in de praktijk dat leerlingen kennismaken met, proeven van kunst en cultuur.

CKV 2 & 3 zijn verplichte onderdelen van het profiel Cultuur en Maatschappij. CKV 2 is algemene cultuurgeschiedenis, in de breedste zin van het woord. Het belang van het vak CKV 2 is dat leerlingen kennis maken met de belangrijkste periodes uit onze cultuurgeschiedenis. Leerlingen leren verschillende vormen van kunst en cultuur kennen binnen de context van een bepaalde periode. In CKV 3 gaat men de diepte in door vakspecifieke productie en reflectie. Het vak bevat twee onderdelen: praktijk (te kiezen valt uit muziek, dans, drama en beeldend) en vaktheorie, gekozen bij de gekozen discipline. Leerlingen kiezen voor één discipline en leren over deze discipline aan de hand van het vormgeven in, -en het reflecteren over, deze discipline. De onderdelen praktijk en vaktheorie kunnen aan de hand van opdrachten of thema's met elkaar verbonden worden.

De onderdelen van programma A, bestaan uit:

1. het project *dance to the limit*; lessen van gastdocent, bedenken en organiseren van een eigen dance feest.
2. het gebruiken van vouchers; het bezoeken van een dance feest en daar verslaglegging van doen.

Deze onderdelen komen overeen met de vier onderdelen van het vak CKV1 die ik hierboven heb omschreven.

5.1.1 Beleidsargumenten.

Sinds 1996 is cultuureducatie nadrukkelijk opgenomen in de cultuurpolitiek van de Nederlandse overheid. De cultuurnota 1997-2000 noemt als doel: het bevorderen van de culturele competentie van bredere en nieuwe groepen Nederlanders, onder wie nu ook nadrukkelijk jongeren en allochtonen. Cultuureducatie wordt in de nota Cultuur en School specifiek in het lesrooster van basis-en voortgezet onderwijs opgenomen, om zodoende jongeren met verschillende vormen van kunst en cultuur kennis te maken en erover te laten reflecteren. “Erkenning van de jeugdcultuur moet voor iedereen die werkzaam is in de kunst- en cultuureducatie het vertrekpunt vormen”. (Spierts, M. *Werken aan openheid en samenhang*).

Ik kom dan tot het *eerste argument*, namelijk dat dance als jeugdcultuur erkend moet worden. Aangezien alle jeugdculturen die in de samenleving afspelen, erkend moeten worden, vind ik dat dance ook erkend moet worden als een jeugdcultuur. Zoals in hoofdstuk 1 en 2 staat beschreven spelen jeugdculturen een belangrijke rol in het leven van de jongeren. Een jeugdcultuur is een wijze waarop jongeren gemeenschappelijk vormgeven aan hun specifieke gedrag en ideeën, met name in de vrije tijd. Dit helpt de jeugd bij het vinden en vormen van een eigen identiteit en het verkennen van de eigen grenzen en die van de samenleving.

Dit wordt onder andere geuit door te experimenteren met kleding, uitgaan, relaties en na te denken wat men met hun toekomst wil. Alle aspecten van een jeugdcultuur, die zijn omschreven in hoofdstuk twee, zijn terug te vinden in de dance scene. Deze aspecten bestaan uit:

- Sterk saamhorigheidsgevoel.
- Het vinden van solidariteit en sociale steun bij leeftijdsgenoten.
- Het ontwikkelen van een eigen identiteit.
- Gelegenheid om te kunnen experimenteren en de eigen grenzen en die van de samenleving te verkennen.
- Het ontwikkelen van een bepaalde stijl.

In de dance scene is dit dus allemaal terug te vinden, zie hoofdstuk 3. Zo heeft dance ten eerste ook een bepaalde levensstijl, waarin niet alleen de muziek maar ook een wijze van leven die synoniem is voor uitgaan, genieten en een bepaalde stijl en manier van doen en laten belangrijk zijn. Hier speelt kleding natuurlijk ook een belangrijke rol in. Ten tweede is het saamhorigheidsgevoel sterk terug te vinden in bijvoorbeeld de dance feesten. Jongeren geven aan dat er een grote mate van saamhorigheid ontstaat en het gevoel te hebben gezamenlijk onderdeel te zijn van iets unieks. Ten derde kunnen dance feesten fungeren als uitlaatklep voor jongeren, waarin genieten centraal staat.

Ze hebben relatief weinig vrije tijd door hun studie en werk en hechten daarom veel waarde aan hun beschikbare vrije tijd. Tot slot wordt er natuurlijk ook veel geëxperimenteerd binnen de dance scene. Niet alleen met drugs en alcohol, maar dus ook met kleding, haardracht, stijl etc., om zo hun eigen grenzen en die van de samenleving te verkennen.

Al deze overeenkomsten hebben mij tot de conclusie gebracht dat dance wel degelijk een jeugdcultuur is. In de nota van *Cultuur en School* staat dat erkenning van de jeugdcultuur het vertrekpunt moet vormen voor iedereen die werkzaam is in de kunst- en cultuureducatie. Aangezien ik tot de conclusie ben gekomen dat dance een jongerencultuur is, zal naar mijn mening hier ook aandacht aan geschonken moeten worden binnen de kunst- en cultuureducatie, zoals CKV. Aangezien jongeren een groot gedeelte van hun tijd doorbrengen met het volgen van onderwijs en dit ook steeds vaker verlengd wordt, zoals in hoofdstuk 1.1 is omschreven, is het een logische stap om dance op te nemen in het schoolprogramma. Jongeren zijn op school makkelijker te bereiken dan in hun vrije tijd, aangezien ze buiten school zich op verschillende plekken kunnen begeven en niet tegelijk benaderd kunnen worden.

Het *tweede argument* om dance in te voeren binnen het vak CKV bestaat uit het feit dat cultuureducatie al is opgenomen in het lesrooster van het basis- en voortgezet onderwijs, om jongeren met verschillende vormen van kunst en cultuur kennis te laten maken en erover te laten reflecteren. Dus waarom ook geen dance? Onder verschillende vormen van kunst en cultuur versta ik zowel 'hoge' als 'lage' cultuur. De laatste jaren is de grens tussen 'hoge' en 'lage' cultuur steeds meer aan het vervagen en is 'hoge' cultuur niet langer superieur aan 'lage' cultuur. Dit komt doordat er tegenwoordig sprake is van culturele omnivoren, zie hoofdstuk 4.3. Aangezien deze vervaging van 'hoge' en 'lage' cultuur zich steeds verder doortrekt,

vind ik dat er niet zo zeer gekeken moet worden of iets 'hoge' of 'lage' cultuur is, maar of het aansluit bij de doelgroep oftewel de jeugd. Tenslotte is het allemaal cultuur, of dat nou volgens sommigen met een grote of een kleine c is.

5.1.2 Uitgangspunten en doelen.

Bij cultuureducatie vind ik het van belang dat leerlingen zowel reflectief, receptief als actief bezig zijn. Door hun opgedane kennis in de praktijk te brengen, zal men naar mijn mening veel meer leren. Op het moment dat een gastdocent alleen zijn verhaal komt vertellen en er over wordt gesproken, zal de informatie sneller wegzakken dan wanneer men het in de praktijk moet brengen. De uitdaging is dan ook veel groter. Het is belangrijk om een evenwicht te zoeken tussen herkenbare en nieuwe, uitdagende of prikkelende situaties. Het is belangrijk om ervoor te zorgen dat je aansluit bij de mogelijkheden, interesses en wensen van de leerlingen. Men wil niet alleen iets leren, maar plezier hebben in datgene wat men doet. Leerlingen zullen geanimeerd moeten worden, zoals is omschreven in hoofdstuk 4.4. Aangezien de dance scene een nog steeds groeiende jongerencultuur is, zal het dus een slimme zet zijn om je tijdens dit soort lessen te richten op deze jeugdcultuur. Ik verwacht dat je dan aansluiting zult vinden bij vele leerlingen. Deze verwachting is gebaseerd op ten eerste o.a het feit dat met name jongeren in de leeftijd van 15 tot 25 jaar zeer geïnteresseerd zijn in dance (KPMG. *Dance in Nederland*). En ten tweede omdat ik van verschillende organisaties heb gehoord dat zij regelmatig door middelbare scholieren worden benaderd voor informatie/interviews etc. Hieruit kan je op maken dat dance leeft bij de jeugd en dat je daar dus op in zal moeten spelen. Door dit programma zullen de volgende doelen behaald worden:

1. Leerlingen zullen een beeld krijgen hoe een feest georganiseerd moet worden. Hoe doen evenementenbureaus dat en wat maakt een dance feest succesvol?
2. Leerlingen zullen in staat zijn om een eigen feest te organiseren met hun opgedane kennis.
3. Leerlingen moeten in staat zijn om een eigen mening en ideeën te vormen over dance in het algemeen en in het bijzonder over dance feesten.

Door dit programma zullen leerlingen gelegenheid krijgen om te experimenteren, een eigen stijl te ontwikkelen m.b.t. dance feesten en er zal sprake zijn van een sterk saamhorigheidsgevoel, op het moment dat zij samen een geheel eigen dance feest organiseren. Mede daardoor is er sprake van dance als jeugdcultuur, aangezien dit overeenkomt met een aantal aspecten van jeugdcultuur, zoals ik die heb omschreven bovenstaande paragraaf over beleidsargumenten.

5.1.3 Het programma.

1. *Dance to the limit*; Dit houdt in dat leerlingen zelf een dance feest op school organiseren. Op verschillende middelbare scholen worden ieder jaar, voor zowel de onderbouw als bovenbouw, feesten georganiseerd op school. Het zou juist leuk zijn om jongeren zelf een feest te laten organiseren van publiciteit tot productie. Om dit te kunnen realiseren is het noodzakelijk dat zij op de hoogte zijn wat er allemaal komt kijken bij zo'n organisatie en wat er allemaal voor nodig is, om het tot een succes te kunnen maken. Leerlingen moeten hierover geïnformeerd worden.

Wie moeten er ingeschakeld worden.

Om dat te kunnen realiseren zou er een gastdocent, tijdens CKV, een aantal lessen kunnen verzorgen over dit onderwerp. Dit kan het beste gedaan worden door een organisator van een evenementenbureau. Het lijkt mij dan niet verstandig om iemand te vragen van een grote en bekende organisatie zoals ID-T, aangezien zij daar waarschijnlijk geen tijd voor hebben en al veel van dat soort oproepen zullen krijgen. Men kan beter kiezen voor een *kleinere organisatie*, die wat kleinere en lokale feesten organiseert of een *lokale club*. Bij dit soort uitgaansgelegenheden worden vaak DJ's ingehuurd en zal de

organisatie van zo'n club ook wel het een en ander kunnen vertellen. Vooral als leerlingen wel eens uitgaan in een van die lokale clubs, is het voor hen leuk om te horen hoe men daar te werk gaat.

Deze organisaties zijn makkelijker te bereiken en zullen hier eerder tijd voor vrij maken. Een aantal lessen zullen door hem of haar verzorgd worden, waarin de verschillende aspecten voor het organiseren van een feest aan de orde komen, zoals het bedenken van een thema, het regelen van apparatuur, decor/aankleding, publiciteit, vrijwilligers etc. De gastdocent zal voldoende ruimte krijgen om zelf te bepalen hoe de lessen ingevuld gaan worden. Natuurlijk zullen er wel richtlijnen, oftewel doelen, vast komen te liggen, maar het programma zal in overleg met ckv- en gastdocent nader ingevuld worden. Deze doelen staan omschreven bij de vorige paragraaf over uitgangspunten en doelen.

De CKV docent zal de nodige begeleiding geven, aan zowel de gastdocent als de leerlingen. De CKV docent zal de gastdocent op de hoogte stellen van wat er moet gebeuren en wat de leerlingen onder andere moeten leren. En de leerlingen zullen door de CKV docent begeleidt worden in het organiseren van het dance feest op school. Daarbij is het wel van belang dat de CKV docent wel enige kennis heeft op het gebied van dance. Het mag natuurlijk niet gebeuren dat leerlingen er meer van af weten dan hij/zij.

De cmv'er zal vooral de organisatie op zich nemen. Welke materialen zijn er nodig, welke organisaties zouden benaderd kunnen worden etc.

Hoe gaat men aan de slag.

Zodra er verschillende gastlessen zijn gegeven, zullen leerlingen aan de slag moeten met het organiseren van een eigen dance feest op school. Het is daarbij noodzakelijk om individuen of groepjes van te voren *een eigen taak* te geven, zodat bijvoorbeeld niet twee mensen hetzelfde aan het regelen zijn. Dit is namelijk zonde van de tijd. Zo zullen een aantal een decorontwerp maken en de aula aankleden, een aantal de publiciteit regelen en anderen weer de apparatuur/techniek etc. Ook zal er een keuze gemaakt moeten worden wie het feest gaan organiseren en wie niet, aangezien je dit niet door de hele school kan laten doen. Dit kan op twee manieren gedaan worden. Door de school een keuze te laten maken voor welke één à twee klassen dit programma bedoeld is of door leerlingen te laten loten.

Zodra alle taken zijn verdeeld kan men aan de slag gaan. Het is wel belangrijk dat de *ckv- en gastdocent aanspreekbaar* zijn voor de leerlingen, op het moment dat zij vast lopen of niet weten wat ze moeten doen. Dit kan telefonisch of per mail. Aangezien de meeste jongeren wel over internet beschikken en ervaring hebben met mailen, zal dit een geschikte werkwijze zijn. Daarnaast zou het handig kunnen zijn om eventueel nog eens bij elkaar te komen om de voortgang door te nemen. Er zullen niet te veel 'vergaderingen' gepland moeten worden, aangezien jongeren geen tijd en zin zullen hebben om na school nog eens af te spreken. Ik heb dit voornamelijk zo ervaren tijdens mijn derdejaars stage bij de Kunstbende. Ieder jaar werden oud-deelnemers benaderd om ons te helpen bij het organiseren van

bijvoorbeeld publiciteit stunts. Mijn ervaring is dat jongeren het liefst via de mail contact met je onderhouden. Natuurlijk is het wel noodzakelijk om sporadisch met elkaar af te spreken om het een en ander door te nemen, maar het liefst zo min mogelijk. Dit werkt voor beide partijen het meest effectief en efficiënt. De 'vergaderingen' over het dance feest kunnen dus het beste plaatsvinden tijdens een ckv les.

Niet alleen in de voorbereiding, maar ook in de uitvoering zullen taken verdeeld moeten worden. Van het scheuren van kaartjes tot het verkopen van drinken en eventueel eten. Wat betreft de muziek, hier zal ik nader op in gaan bij de volgende activiteit. Bij het organiseren van zo'n feest vind ik het ook belangrijk om niet alleen de leerlingen bij de *voorbereiding en uitvoering* te betrekken, maar ook bij *de evaluatie*. Dit kan het beste gedaan worden door middel van een formulier met een aantal onderwerpen, zoals sfeer, voortgang, aankleding etc. Aan de hand van dat formulier kan er systematisch geëvalueerd worden. Zo leren zij kennis maken met alle facetten van het organiseren van een dance feest, van begin tot eind. Uiteindelijk zullen de leerlingen een verslag/werkstuk maken over wat ze ervaren en geleerd hebben m.b.t. dit programma. Dit zullen ze in hun kunstdossier kunnen verwerken.

Praktijk.

Nadat ik op dit idee was gekomen en had geformuleerd, ben ik eens gaan surfen op het net naar CKV en wat daar zoal wordt gedaan. Ik kwam tot de ontdekking dat zo'n soortgelijk project al bedacht is door Cultuur en School. Hun project heet Do it!, waarin leerlingen hun favoriete uitgaansavond samen moeten stellen. Zo werd er een hiphopfeest georganiseerd in een poppodium in Deventer door de leerlingen zelf van begin tot eind. Jongeren raken betrokken bij het reilen en zeilen van een poppodium en de podia krijgen een goed beeld wat de wensen zijn van de jongeren (Twaalfhoven, A. *Popeducatie bezig met inhaalslag*).

Het is dus niet voor het eerst dat men op de middelbare school aandacht schenkt aan populaire cultuur. Dit project bleek bij de leerlingen aan te slaan, dus waarom ook niet op het gebied van dance.

2. *Gebruik van vouchers*; Dit houdt in dat leerlingen hun ckv vouchers ook kunnen gaan gebruiken bij dance feesten. Zoals ik bij het project *dance to the limit* heb geschreven, interesseren veel jongeren zich voor dance. Net als de popmuziek, wordt dit ook gezien als een populaire jeugdcultuur. Aangezien men door middel van popmuziek jongeren in aanraking willen brengen met cultuur, kan dit ook gedaan worden met dance. Jongeren zouden gestimuleerd moeten worden om naar dance feesten te gaan. Er zal wat dat betreft weinig weerstand bij de leerlingen opkomen, aangezien zij zich hiervoor al interesseren en het juist leuk zouden vinden om zo'n feest te bezoeken.

Hoe gaat men aan de slag.

Leerlingen kunnen zowel met hun CKV-vouchers terecht bij culturele instellingen, als bij dance scene. Zij kunnen hun vouchers inwisselen voor een reductieprijs. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat leerlingen daar maar alleen heen gaan. Ik vind dat ze er ook iets van moeten opsteken. Leren en plezier maken moet met elkaar gecombineerd worden. Als jongeren dus naar zo'n feest gaan is het de bedoeling dat ze het feest ook op een *receptieve manier beleven*. Het doel hiervan is om de kunstbeleving te bevorderen en te stimuleren. Op het moment dat zij een dance feest in het geheel kunnen beoordelen, van bijvoorbeeld muziek tot decor, is het voor hen ook makkelijker om dit te doen bij de traditionele kunsten.

Leerlingen moeten dus na het bezoeken van een dance feest *een verslag maken* over hun beleving en beoordeling. Naar mijn mening is dat het leukst als er sprake is van een combinatie van beeld en taal. Leerlingen zullen in beelden, oftewel foto's, moeten laten zien hoe het feest er uit zag. Naar aanleiding daarvan zullen zij hun mening en eventueel ideeën geven hoe bepaalde onderdelen van het feest verbeterd kunnen worden. Dit zou uiteindelijk verwerkt kunnen worden in hun kunstdossier. Dit zouden zij natuurlijk ook kunnen gebruiken als ideeën voor het project *dance to the limit*.

In het boek *Balanceren en stimuleren* van Marcel Spierts staat dat kunst de zintuigen en het *waarnemingsvermogen* verscherpt. Kunst gunt de mens een blik op de werkelijkheid en op de verschillende mogelijkheden om deze te interpreteren. We beleven in de kunst gevoelens die we anders niet zouden kennen. Kunst scherpt het geweten en ontwikkelt het oordeelsvermogen. Deze drie vermogens, waarnemen, inleven en oordelen, kunnen leiden tot een beter inzicht in zowel de eigen cultuur als die van anderen. Door een dance feest op een receptieve manier te beleven, zal het vermogen om waar te nemen, in te leven en te oordelen vergroot worden. Tot slot denk ik dat het gebruik van vouchers in de dance scene alleen geschikt is voor de bovenbouw. Leerlingen in de onderbouw zullen te jong zijn om naar een groot en commercieel feest te mogen, zoals Sensation. De meeste ouders zullen dit ook niet goedkeuren. De kleinere en lokale dance feesten zullen eventueel wel geschikt zijn voor de onderbouw, maar dit hangt af van de minimale leeftijd van elk feest. Hier zal dus van te voren wel goed naar gekeken moeten worden.

Praktijk.

Het werken met vouchers wordt al een langere periode gedaan binnen CKV. Leerlingen kunnen deze vouchers inleveren bij culturele instellingen en krijgen dan een bepaalde korting. Op deze manier wil men jongeren stimuleren meer gebruik te maken van culturele voorzieningen. Ik las laatst een artikel waarin stond dat deze vouchers ook gebruikt konden worden bij bijvoorbeeld popconcerten. In eerste instantie waren de vouchers bedoeld voor de traditionele kunsten. Er werd dus voor het eerst een begin gemaakt met het stimuleren van populaire cultuur. Ook door de verschillende projecten die bedacht zijn door Cultuur en School probeert men de populaire

cultuur te stimuleren. Medy van der Laan zei in haar speech op het festival Noorderslag dat popmuziek een volwassen en belangrijke kunststroming is met nieuwe geluiden, bestaande klanken en muzikaal erfgoed. Popmuziek lijkt volgens haar de meest voor hand liggende middel om jongeren met cultuur in aanraking te brengen.

De commercie rond popmuziek, te denken valt aan Idols, lijkt echter een reden om het al snel te bestempelen als 'low culture'. Onderzoek toont echter aan dat maar liefst tachtig procent van de docenten popmuziek wel degelijk als een volwaardige kunstvorm ziet.

Ook al kunnen de vouchers gebruikt worden in de popsector, toch is uit onderzoek gebleken dat de besteding van CKV-vouchers schrikbarend laag is. De cijfers van het afgelopen schooljaar zijn nog niet bekend, maar in 2002-2003 was de besteding niet hoger dan 1,1 procent (Twaalfhoven, A. *Popeducatie bezig met inhaalslag*).

5.1.4 Samenwerking tussen scholen en organisaties.

Om ervoor te zorgen dat jongeren hun vouchers kunnen gebruiken binnen de dance scene, is het noodzakelijk dat er samengewerkt wordt tussen de scholen en deze organisaties. Jongeren moeten op de hoogte zijn waar zij hun vouchers in kunnen leveren. Zoals ik in paragraaf 5.1.3 al heb omschreven is het beter om samenwerkingsrelaties aan te gaan met kleinere en lokale organisaties of clubs, dan bijvoorbeeld een organisatie als ID-T. Deze samenwerkingsrelaties kunnen het beste opgebouwd worden door de cmv'er, als CKV coördinator. Hij/zij is degene die het netwerk op moet bouwen en onderhouden, evenals bij dit programma. Deze informatie zal dan doorgespeeld worden naar de CKV docenten, die het op hun beurt weer doorgeven aan de leerlingen. Deze samenwerking is zowel voor de school als voor organisaties of clubs interessant. De school heeft de jongeren iets interessants aan te bieden, wat past binnen het kader van CKV en de organisaties en clubs kunnen op deze manier een gedeelte van hun doelgroep bereiken en te weten komen wat zij interessant en leuk vinden.

5.2 Programma B: Dance in kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie.

Voordat ik ga beginnen aan het omschrijven van mijn programma, zal ik eerst iets meer vertellen over kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie. Instellingen voor kunst en cultuur hebben niet alleen als functie om kunst en cultuur te behouden en te vernieuwen, maar ook om te bemiddelen tussen productie en consumptie en het publiek te ondersteunen bij vorming en vermaak. Zij bevinden zich op de markt van de vrijetijdsbesteding. Zij moeten het publiek iets aan te bieden hebben dat de behoeften aan vermaak en vorming, aan beleving en ervaring bevredigt. Zij ontwikkelen twee soorten programma's, zowel passief als actief. Aan de ene kant worden bezoekers uitgedaagd om te komen tot een 'consumptief /passief' waarnemen en aan de andere kant worden er programma's ontwikkeld waarbij het beleven en deelnemen voor op staat. Voor de programmering van de

inhoud en vorm is het noodzakelijk om aan te sluiten bij de specifieke culturele gebruiken en interesses. En daarnaast samen te werken met professionals die werkzaam zijn op het gebied van die culturele gebruiken en interesses.

Naast kunstinstellingen bestaan er ook nog centra voor de kunsteducatie. Bij deze centra krijgt de kunstzinnige burger ondersteuning in de actieve beoefening van kunst. Daarnaast leert hij ook om kunst waar te nemen en te waarderen, oftewel de receptieve en reflexieve kunstbeoefening. Centra voor kunsteducatie bieden vaak ook ondersteuning aan scholen om daar de kunstzinnige vorming vorm te geven.

Zoals ik net al heb omschreven is het voor de programmering van de inhoud en vorm van belang om te aan te sluiten bij de culturele gebruiken en interesses. In het verlengde daarvan pleit voormalig staatssecretaris Van der Ploeg voor cultureel ondernemerschap, dat het benutten van kansen inhoudt. “Hij wil het beste populair maken en het populaire beter” (Spierts, M. *Werken aan openheid en samenhang*).

5.2.1 Beleidsargumenten.

Kunst- en cultuurorganisaties werken markt- en klantgericht. Zij streven naar kwaliteit en resultaat, zonder effectiviteit, efficiëntie, kostendekkend werken uit de weg te gaan. Organisaties horen de markt te betreden en op zoek te gaan naar meer en andere klanten en dat zij het accent verleggen van aanbodgericht werken naar vraaggericht werken. Dat vraagt van instellingen een open, actieve, publieksgerichte en ondernemende houding. Zij moeten durven om te experimenteren met nieuwe activiteiten voor en door nieuwe doelgroepen. Dit is volgens Dirk Monsma, zoals ik in hoofdstuk 4.1 heb omschreven, ook noodzakelijk, aangezien vele centra voor kunsteducatie en kunstinstellingen zijn blijven hangen in hun oude methodes en technieken. Het streven is om zoveel mogelijk mensen te activeren tot deelname aan kunst en cultuur en om dat mogelijk te maken is het noodzakelijk dat zij dus een open, actieve, publieksgerichte en ondernemende houding hebben. Het is tijd voor een revolutie! Cultureel ondernemerschap betekent coproductie met de gebruikers en het ontwikkelen van programma's met meerdere doelen in het vooruitzicht. Niet alleen de kunst of het kunstzinnige is het doel van deelname aan kunst en cultuur, maar mensen doen ook er ook aan mee om ergens bij te horen of hun tijd aangenaam en zinvol te besteden. Zij maken niet alleen gebruik van het aanbod om er iets van te leren, maar ook om er plezier aan te beleven en zich te vermaken (Spierts, M. *Werken aan openheid en samenhang*).

In hoofdstuk drie en vier komt naar voren dat jongeren zich interesseren voor de populaire cultuur en in dit geval de dance scene. Zoals ik in bovenstaande alinea heb omschreven horen organisaties bij *cultureel ondernemerschap* een open, publieksgerichte en ondernemende houding te hebben. Zij moeten van aanbodgericht naar vraaggericht gaan werken. Dit brengt mij tot het *eerste argument* waarom dance ingevoerd moet worden binnen kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie. Als men uit gaat van het standpunt dat men aan moet sluiten bij de culturele gebruiken en interesses van de doelgroep om een programma succesvol te maken, zouden kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie zich ook moeten richten op de dance scene. Tot nu toe wordt daar niets aan gedaan. Vooralsnog wordt er vooral aandacht besteedt aan de traditionele kunstvormen. Het zal voor de kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie een omslag worden om zich ook te gaan richten op de populaire cultuur, specifiek op de dance scene. Programmamakers van deze instellingen houden zich nog vast aan de verhouding tussen 'hoge' en 'lage' cultuur. Zij willen kunst en cultuur nog steeds zien vanuit een centraal punt, terwijl de verhouding tussen 'hoge' en 'lage' cultuur steeds meer aan het vervagen is. Kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie moeten

proberen om niet meer te denken in termen van 'hoge' en 'lage' cultuur, maar deze juist als één te zien.

Laatst zag ik op MTV een programma waarin een DJ optrad met een violist. Deze twee muziekstromingen (dance en klassiek) werden voor het eerst live op televisie met elkaar gecombineerd. De DJ was aan het mixen en de violist haakte daarop in. Niets werd van te voren voorbereid en alles gebeurde door middel van improvisatie. Zowel voor de DJ als de violist was het een experiment. Het klonk zeer goed en was ook een nieuwe ontwikkeling op het gebied van muziek. Muziekstromingen zijn continue in ontwikkeling en muzikanten proberen daarmee te experimenteren. Dit was zo'n experiment en ik was zeer onder de indruk. Ik had dit nog nooit eerder gezien of gehoord. Natuurlijk zijn er in het verleden wel muziekstromingen met elkaar gemengd, zoals tijdens The Night of the Proms, maar dit had nog nooit plaatsgevonden tussen dance en klassiek. In dat geval was het ook uniek.

In kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie worden er al jaren workshops/lessen gegeven op het gebied van muziek. Jongeren kunnen zich inschrijven voor drum-, gitaar-, pianolessen etc. Maar tot nu toe zijn er nog nooit lessen gegeven op het gebied van dance. Er zijn wel DJ workshops te vinden in Nederland, die bijvoorbeeld georganiseerd worden door PJ Partners, maar niet in kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie. Naar mijn mening zou dit wel moeten gebeuren. En dit brengt mij tot een *tweede argument*. Zodra kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie zich gaan richten op de dance scene door bijvoorbeeld DJ workshops aan te bieden, zullen zij nieuwe doelgroepen aantrekken en bereiken. De meeste jongeren die zich interesseren voor dance zullen überhaupt nog nooit of weinig in hun vrije tijd in een kunstinstelling zijn geweest. Op deze manier leren zij hiermee kennis te maken. Dit zal uiteindelijk misschien kunnen leiden tot deelname aan meerdere workshops/lessen. En *ten derde* zal door deelname aan deze workshops de cultuurparticipatie onder jongeren vergroot worden.

5.2.2 Uitgangspunten en doelen.

Ik heb bij dit programma geprobeerd om de jongeren voornamelijk actief bezig te laten zijn. Daarbij vind ik het wel belangrijk dat het programma plezierig en uitdagend is. Ik heb geprobeerd een evenwicht te zoeken tussen herkenbare en nieuwe, uitdagende of prikkelende situaties. De uitdaging zit hem voornamelijk in onder andere het leren mixen en produceren van een eigen nummer, maar ook het samenwerken met andere cursisten. Jongeren moeten niet alleen iets leren, maar ook plezier hebben in datgene wat ze doen.

In de eerste paragraaf van die onderdeel, waarin kennis wordt gemaakt met kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie wordt gesproken over het feit dat het bij de ontwikkeling van programma's belangrijk is om samen te werken met

professionals. Zo zal er in het programma voor de kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie samengewerkt worden met professionals op het gebied van dance. Bij het bedenken van programma's moet je als cmv'er namelijk in staat zijn om gebruik te kunnen maken van iemand zijn expertise. Je moet niet proberen om alles in je eentje voor elkaar te krijgen, maar gebruik maken van je netwerk en diegene benaderen die voor jou een belangrijke rol kunnen spelen op dat moment.

Een goed praktijk voorbeeld daarvan heb ik meegemaakt tijdens mijn derdejaars stage bij de Kunstbende. We wilden de Kunstbende bekend maken onder de jongeren. Dit deden we onder andere op scholen en jongerencentra. Het was voor ons onmogelijk om alle scholen en jongerencentra persoonlijk te bereiken. Daarom hebben we gebruik gemaakt van de jongerenwerkers die in ons bestand stonden. Wij hadden hen gevraagd om de Kunstbende weer onder de aandacht te brengen in hun centrum. Aangezien zij enthousiast en bekend waren over de Kunstbende hebben zij dit onder de aandacht gebracht. Dit kostten ons uiteindelijk weinig tijd, maar ons doel werd wel bereikt. Ook bij het organiseren van de workshops hebben we samen gewerkt met professionals. Wij waren goed in het organiseren van die workshops, maar hadden niet de capaciteiten om die workshops ook te geven. Dan moet je wederom gebruik maken van je netwerk en mensen benaderen die daar wel voor in aanmerking komen.

Door dit programma zullen de volgende doelen bereikt worden:

1. Cursisten zullen de basisprincipes van het DJ-en leren.
2. Cursisten zullen leren hoe zij een sfeer moeten creëren op een dance evenement of feest.
3. Cursisten zullen kennis maken met andere muziekstromingen, zoals klassieke muziek.

5.2.3 Het programma.

DJ workshops; Dit houdt in dat jongeren DJ workshops kunnen volgen in kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie.

Wie moeten er ingeschakeld worden.

Er zal een professionele docent op het gebied van dance ingeschakeld moeten worden. Hij is immers degene die de workshop moet gaan geven. Het zal de taak van de cmv'er worden om een professionele docent in te schakelen, aangezien de cmv'er in dit geval eventueel projectleider is van een kunstinstelling of centra voor kunsteducatie. Te denken valt aan het Koorenhuis in Den Haag. Daarnaast zullen de andere docenten van muziekworkshops op de hoogte gesteld moeten worden van het maken van een gezamenlijk nummer, door alle cursisten. De docenten zullen hier onderling afspraken over maken. de cmv'er kan indien noodzakelijk optreden als begeleider.

Hoe gaat men aan de slag.

De DJ workshops zullen gegeven worden door een professionele docent. Onder begeleiding van hem zullen de jongeren in een aantal lessen de basisprincipes van onder andere het mixen en het produceren van een eigen nummer leren.

Aan het organiseren van een workshop is niet veel nieuws of unieks. Daarom zou het juist leuk zijn om de verschillende muziekworkshops met elkaar te combineren. Jongeren die hebben deelgenomen aan de DJ workshops zullen samen met jongeren die hebben deelgenomen aan bijvoorbeeld viool-, piano-

en drumlessen een *eigen nummer maken* en uiteindelijk *presenteren*. Deze presentatie is leuk om te geven tijdens een eindfeest, waarin alle cursisten kunnen laten zien waar zij de afgelopen tijd mee bezig zijn geweest.

Dit is niet iets nieuws, aangezien dit al regelmatig door organisaties wordt gedaan aan het eind van een aantal workshops. Een *goed voorbeeld* daarvan is wederom de Kunstbende, waar ik in mijn derdejaar stage heb gelopen. Voordat iedere voorronde plaatsvindt worden er verschillende workshops gegeven binnen de zes categorieën waar jongeren zich voor in kunnen schrijven. Deze categorieën bestaan uit: dans, muziek, theater, taal, expo en computer&film. Aan het eind van alle workshops wordt er een eindfeest gegeven, waarin iedereen kan laten zien waar hij mee bezig is geweest.

Tijdens mijn stage was dat een groot succes, aangezien men het leuk vond om dingen van elkaar te bekijken.

Door jongeren uit verschillende muziekworkshops met elkaar een nummer te laten schrijven zullen zij *kennis maken met andere muziekstromingen en instrumenten*. Zij zullen hun ervaring en kennis met elkaar uitwisselen. Dit maakt het niet alleen leuk, maar ook uitdagend. Op deze manier zullen zij ook leren hoe ze samen moeten werken. Aangezien dit door professionele muzikanten al wordt gedaan, zoals ik op MTV heb kunnen zien, is het leuk om dit door te voeren naar de kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie.

Het lijkt me wel verstandig dat alle docenten bij het maken van het nummer aanwezig zijn om eventuele aanwijzingen te geven. Eén iemand zal de leiding moeten nemen om orde en duidelijkheid te scheppen. De docenten zullen daar onderling afspraken over moeten maken. Tot slot zal de docent voor de DJ workshop zal voldoende ruimte krijgen om de workshop nader in te vullen. Natuurlijk zullen er wel richtlijnen, oftewel doelen, vast komen te liggen, maar de workshop zal in overleg met de kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie verder ingevuld worden. Deze doelen zijn omschreven in vorig kopje bij uitgangspunten en doelen van het programma.

5.2.4 Samenwerking tussen kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie met scholen.

Jongeren die hebben deelgenomen aan de DJ workshop zouden op hun school kunnen draaien tijdens het dance feest, zoals ik heb omschreven bij de activiteit *dance to the limit* voor het vak CKV. Op deze manier hoeft er geen DJ ingehuurd te worden, maar kunnen de *leerlingen zelf draaien*. Zo blijft het een feest voor en door leerlingen. Er zal daarvoor wel een lijst gemaakt moeten worden wanneer en hoe lang iemand mag draaien. Het is wel zo eerlijk om daar een verdeling in te maken. Dit heb ik ook gedaan tijdens mijn eerstejaars 'stage', oftewel de praktijken. Ik liep toen stage bij een "Stappers", een klein jongerencentrum waar voornamelijk allochtone jongeren kwamen. Zij mochten ook zelf hun muziek draaien. Aangezien veel jongeren dit wilde werd er soms ruzie gemaakt wanneer wie mocht. Om dit te voorkomen werd er iedere avond een verdeling gemaakt. Degenen die wilden draaien die avond, konden zich bij mij opgeven. Zodra er geen plek meer was, had men pech en kon men het de volgende keer proberen. Dit systeem werkte goed. Door deze ervaring lijkt het me verstandig om dit ook tijdens het feest op de middelbare scholen door te voeren.

Daarnaast zou er ook een '*battle*' georganiseerd kunnen worden tijdens het dance feest, waarin leerlingen die draaien de strijd met elkaar aan gaan. Aan

het eind van de avond kunnen de andere leerlingen stemmen op hun favoriete DJ. Dit stemmen zou het beste gedaan kunnen worden door middel van briefjes en een stembus of een mail te sturen naar school. Leerlingen zouden hiervoor gebruik kunnen maken van de computers in school. Het leukste is natuurlijk wel om diezelfde avond de winnaar bekend te maken.

6. Conclusies.

De vraagstelling van mijn scriptie is: “*Hoe kan een cmv’er de cultuurparticipatie onder jongeren vergroten, door de dance scene als onderdeel van een jongerencultuur te zien?*”.

Om uiteindelijk antwoord te kunnen geven op mijn vraagstelling was het noodzakelijk om eerst te onderzoeken wat er onder cultuurparticipatie wordt verstaan. Het *begrip participatie* wordt gebruikt om aan te duiden dat individuen en groepen deelnemen aan het maatschappelijk en culturele leven. Mensen zijn op zoek naar culturele vormen waarin zij zichzelf kunnen uiten. Participatie wordt daarmee in de ruimste zin van het woord culturele participatie: “Het gaat erom een weg te vinden in de culturele veelvormigheid van een moderne samenleving”.

Zoals is gebleken behoort de dance scene tot een *jeugdcultuur* en heeft het een heel eigen stijl, waarin jongeren kunnen experimenteren en een eigen identiteit kunnen ontwikkelen. Aangezien het wordt gezien als een cultuur, is er ook sprake van cultuurparticipatie zodra jongeren deelnemen aan de dance scene, op wat voor manier dan ook. Dit is voor een aantal mensen in de samenleving nog moeilijk te bevatten. Zij zien kunst en cultuur het liefst vanuit een centraal punt, waarin een duidelijke scheiding wordt gemaakt tussen ‘hoge’ en ‘lage’ cultuur. De laatste jaren is de verhouding tussen ‘hoge’ en ‘lage’ cultuur steeds meer gaan vervagen. Daarom moet men proberen om niet meer binnen deze termen te denken, maar het als één te zien. Er is in de samenleving sprake van *culturele omnivoren*. Mensen die deelnemen aan culturele activiteiten ruilen die gemakkelijk in voor niet-cultureel vermaak en andersom. ‘Hoge’ cultuur is niet langer superieur aan ‘lage’ cultuur. Daardoor is het geen excuus meer om geen aandacht te besteden aan populaire cultuur, oftewel de dance scene, binnen kunstinstellingen, centra voor kunsteducatie en middelbare scholen. Men kan er niet meer om heen dat *populaire cultuur*, zoals de dance scene, als *volwaardig* beschouwd moet worden!!!

Als *cmv’er* kan je een *belangrijke rol* spelen in het op gang zetten van cultuurparticipatie onder jongeren. Je bezit een aantal competenties die dit tot stand kunnen brengen. Je bent onder andere in staat om een analyse te maken van je doelgroep en van de maatschappelijke ontwikkelingen. Je weet hoe je daar op in moet spelen om een programma succesvol te maken. Je bent in staat om programma’s te ontwikkelen en daarbij verbindingen te leggen tussen het educatieve, culturele en kunstzinnige, het recreatieve en de samenlevingsopbouw. Als *cmv’er* ben je in staat om methodisch te werk te gaan en kun je samenwerkingsrelaties aangaan, die belangrijk kunnen zijn om bijvoorbeeld een programma uit te kunnen voeren. Al deze aspecten maken een *cmv’er* de aangewezen persoon om werkzaam te zijn in organisaties binnen de kunst en cultuur sector. Binnen deze context kan een *cmv’er* bijvoorbeeld de rol vervullen als CKV coördinator op een middelbare school of als stafmedewerker of projectleider binnen een kunstinstelling.

Zoals Dirk Monsma in zijn artikel schreef, is het *tijd voor een revolutie*! Niet alleen binnen kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie, maar ook op middelbare scholen. Ik ga voor die revolutie zorgen d.m.v. de volgende programma’s:

- Het invoeren van dance in het vak CKV, op de middelbare school.
 - Project *Dance tot the limit*; bij dit project is het de bedoeling dat leerlingen een beeld krijgen hoe en dance feest georganiseerd wordt en dat ze in staat zijn een eigen dance feest te organiseren.
 - Gebruik van vouchers ook mogelijk binnen dance scene; hierdoor leren leerlingen dance feesten op een receptieve manier te beleven en daardoor een eigen mening en ideeën te vormen.
- Het invoeren van dance in kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie.
 - DJ workshop; jongeren leren niet alleen de basistechnieken van het draaien, maar ook hoe zij een sfeer moeten creëren op een feest en ze leren kennis maken met andere muziekstromingen, zoals klassieke muziek.

Het is niet alleen de taak van de cmv'er om de cultuurparticipatie onder jongeren te vergroten, maar ook de taak van middelbare scholen, kunstinstellingen en centra voor kunsteducatie. Zij zijn degene die de programma's uit moeten voeren en tot een succes moeten maken. Met elkaar gaan we voor een revolutie!!!!

Literatuurlijst.

Literatuurboeken:

Bogt, ter T.F.M. *Jongeren op de drempel van de jaren 'negentig*. Rijswijk, 1992.

Bogt, ter T.F.M. en Hibbel, M. *Wilde jaren, een eeuw jeugdcultuur*. Utrecht, Hilversum, 2000.

Broek, van der, A. Haan, de, J. *Cultuur tussen competentie en competitie*. Amsterdam/Den Haag, 2000. Amsterdam/ Den Haag, 2000.

KPMG. *Dance in Nederland, de betekenis en impact van dance op de Nederlandse economie en maatschappij: een verkenning*. Oktober 2000.

Malschaert, H. en Traas, M. *Werkboek jeugdcultuur: theorie en praktijk*. Baarn, 2002.

Meeus, W. *Adolescentie, een psychologische benadering*. Groningen, 1994.

Spierts, M. *Balanceren en stimuleren, methodisch handelen in het sociaal cultureel werk*. Maarssen 1998.

Spierts, M. *Werken aan openheid en samenhang, een nadere verkenning van culturele en maatschappelijke vorming*. Maarssen 2000.

Leeuw, de, K.P.C., Schadee, N. *Jong! Jeugdcultuur en stijl in Nederland 1950-2000*. Zwolle, 2000.

Broek, van den, A., Haan, de, J. *Tijdverschijnselen, impressies van de vrije tijd*. Den Haag, 2003.

Artikelen:

Bijnsdorp, T. *Dutch DJ Award*. ID-T Magazine, oktober 2003.

DJ Duncan. *Disc Jockey*. ID-T Magazine, oktober 2003.

Duijnhoven, van, S. Het tijdperk van de grote feesten. Groene Amsterdammer, juli 2002.

Monsma, D. *Tijd voor revolutie: kunsteducatie leunt op verouderde tradities*. Boekman Cahier 49, 2001.

Twaalfhoven, A. Popeducatie bezig met inhaalslag. Bulletin 31, februari 2004.

Internetsites:

www.ckv.pagina.nl

www.ckv23.nl

www.cultuurenschool.nl

www.groene.nl. : zoeken op dance
www.id-t.com
www.premiere.wolters.nl
www.scp.nl
www.rockacademie.nl

Haags Historisch Museum

Haags Historisch Museum

- Doelstelling; *het stimuleren van bezoek aan het museum door zich te richten op de stadsgeschiedenis*
- Kernproducten; *semi-permanente voorstellingen, tijdelijke voorstellingen en educatieve/informatieve voorzieningen*
- Management; *HHM en Gevangen Poort*

Naamsbekendheid onderzoek

- Aanleiding
- Probleemstelling; ‘Hoe is de naamsbekendheid van het HHM in de regio Den Haag?’
- Doel; advies geven m.b.t het vergroten van de naamsbekendheid

Zeven deelvragen

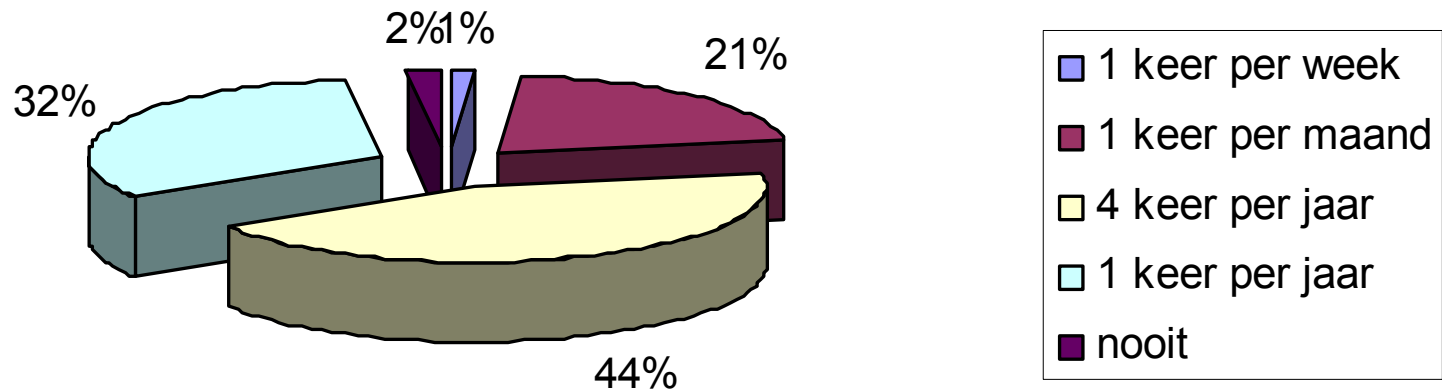
- “ *Met welke frequentie bezoekt de gemiddelde Hagenaar een museum?*”
- “ *Wat vinden mensen belangrijke aspecten van een museum?*”
- “ *Wat zijn redenen om een museum te bezoeken?*”
- “ *Hoe komt aan men informatie over een museum?*”
- “ *Welke musea worden veel bezocht en waarom?*”
- “ *Waarom bezoeken mensen geen musea?*”
- “ *Welke vooroordelen heersen er over het HHM?*”

Dataverzamelingmethode

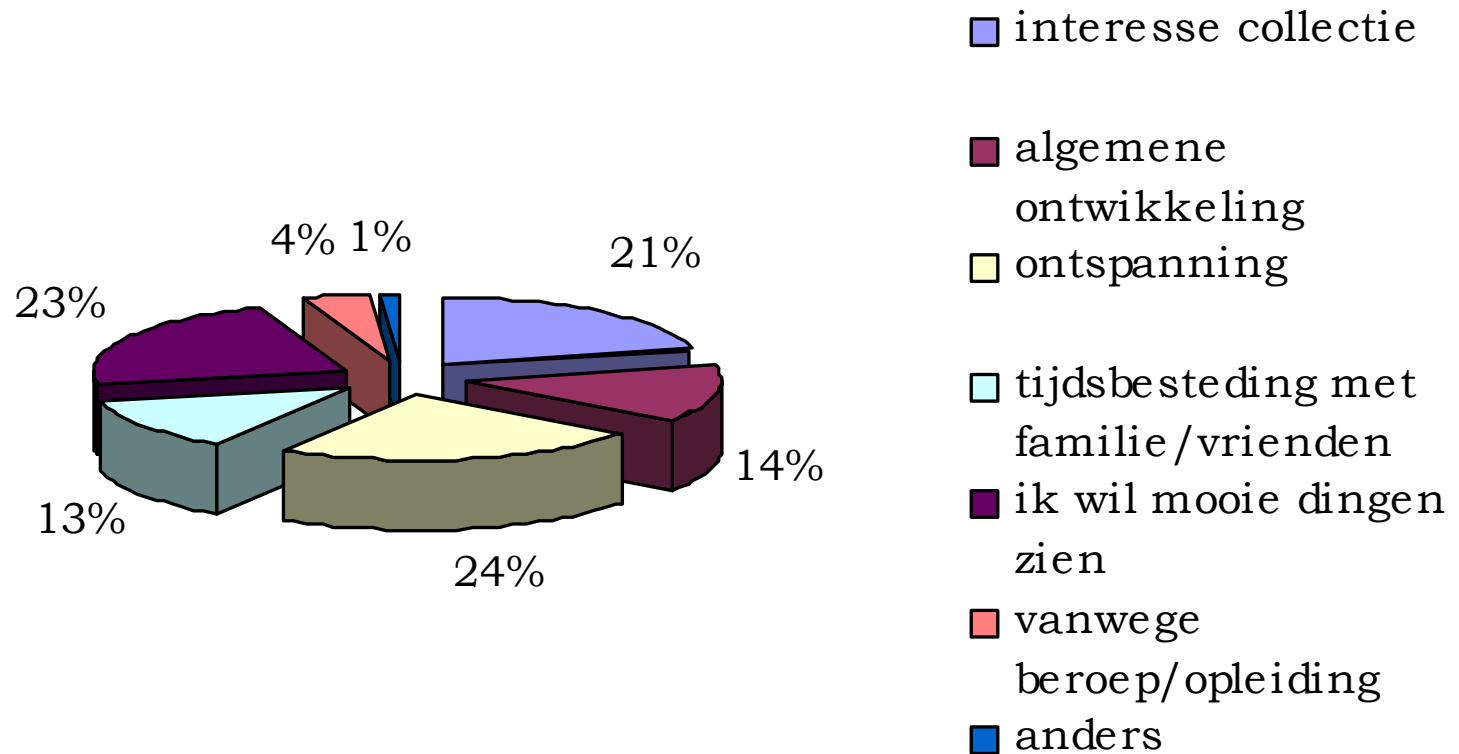
- Onderzoekstype
- Onderzoeksontwerp
- Dataverzamelingmethode

Enquête resultaten n.a.v de deelvragen

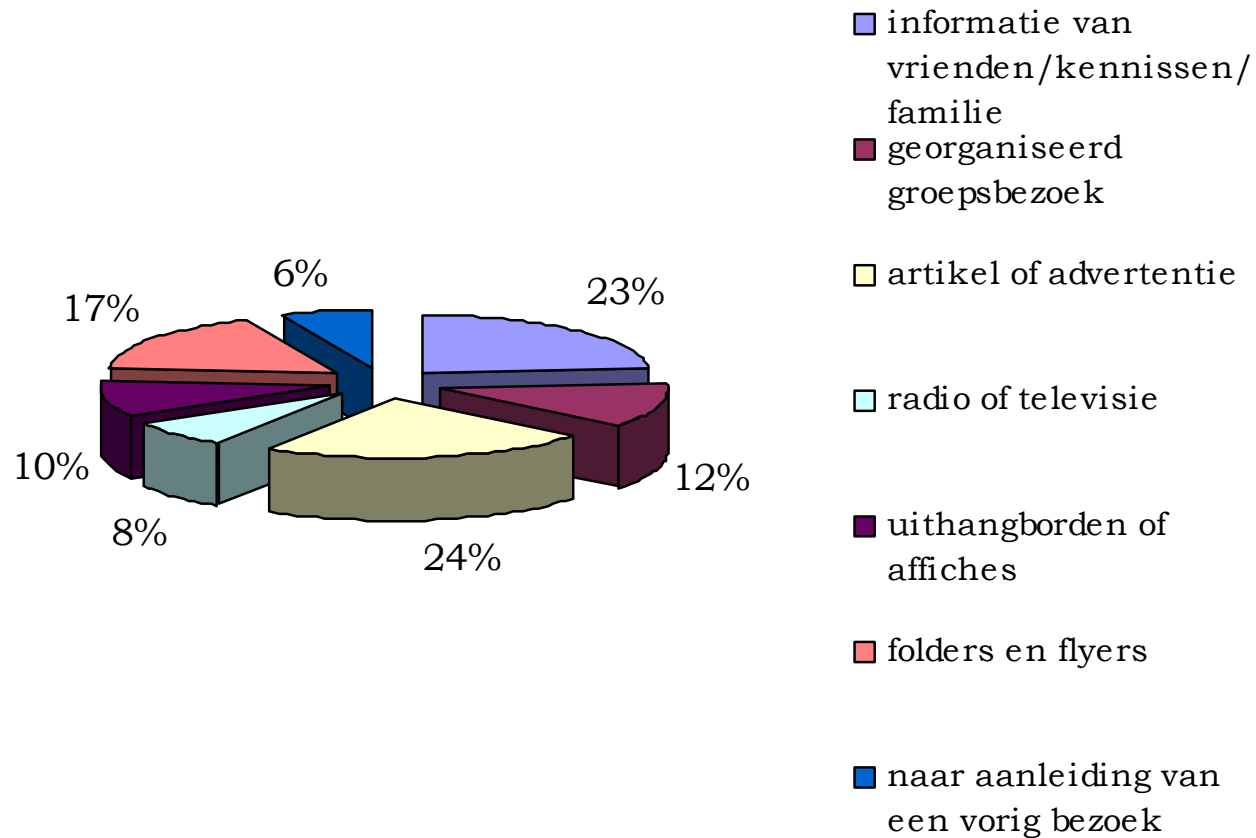
“ Met welke frequentie bezoekt de gemiddelde Hagenaar een museum?”

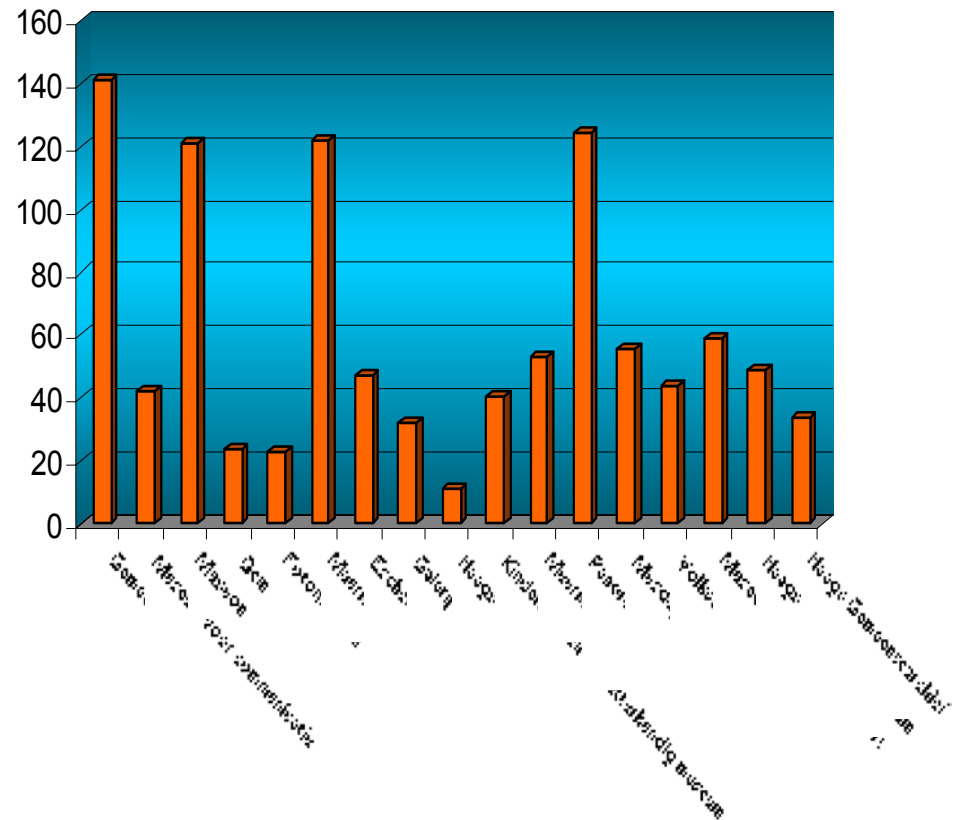
“ Wat zijn redenen om een museum te bezoeken?”

“Hoe komt men aan informatie over een museum?”

“ Welke musea worden veel bezocht?”

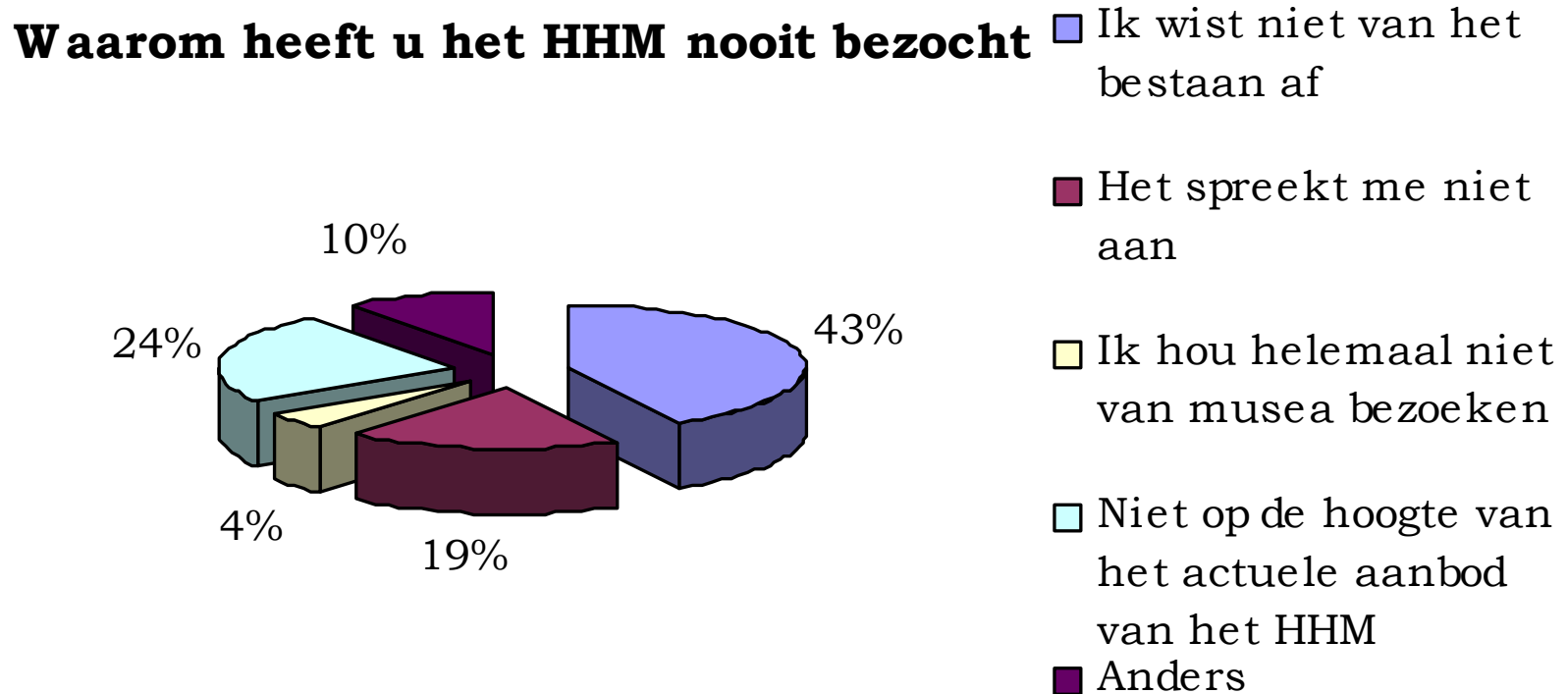
“ Bent u bekend met het bestaan van het HHM en weet u waar het gevestigd is?”

		Weet u waar het HHM gevestigd is?			Totaal
		ja	nee	3,0	
Bent u bekend met het bestaan van het HHM?	ja	58	44	0	102
	nee	5	58	5	68
Totaal		63	102	5	170

“ Hoe frequent bezoekt u een museum en heeft u al eens een bezoek gebracht aan het HHM?”

		Heeft u al eens een bezoek gebracht aan het HHM?			Totaal
		ja, 1 keer	ja, meerdere keren	nee	
Hoe frequent bezoekt u een museum?	1 per week	0	2	0	2
	1 per maand	16	7	7	30
	4 per jaar	22	9	38	69
	1 per jaar	6	2	43	51
nooit	0	0	3	3	
Totaal		44	20	91	155

“Waarom bezoeken mensen geen musea?”

Aanbevelingen n.a.v de resultaten

- Bekijk samenwerkings-mogelijkheden met andere musea.
- Zorg voor voldoende publiciteits-materiaal bij andere musea.
- Zorg ervoor dat de huidige bezoekers tevreden blijven.
- Publiciteit middels advertenties/ televisie/ andere mediavormen.
- Naamsvermelding op de voorgevel van het pand. Het liefst een die aan de overkant van de Hofvijver te zien is.
- Vermeld in al het publiciteitsmateriaal niet alleen het adres, maar ook dat het HHM aan de Hofvijver gevestigd is

Presentatie Haags Historische Museum

- Beoordeling
- Reflectie